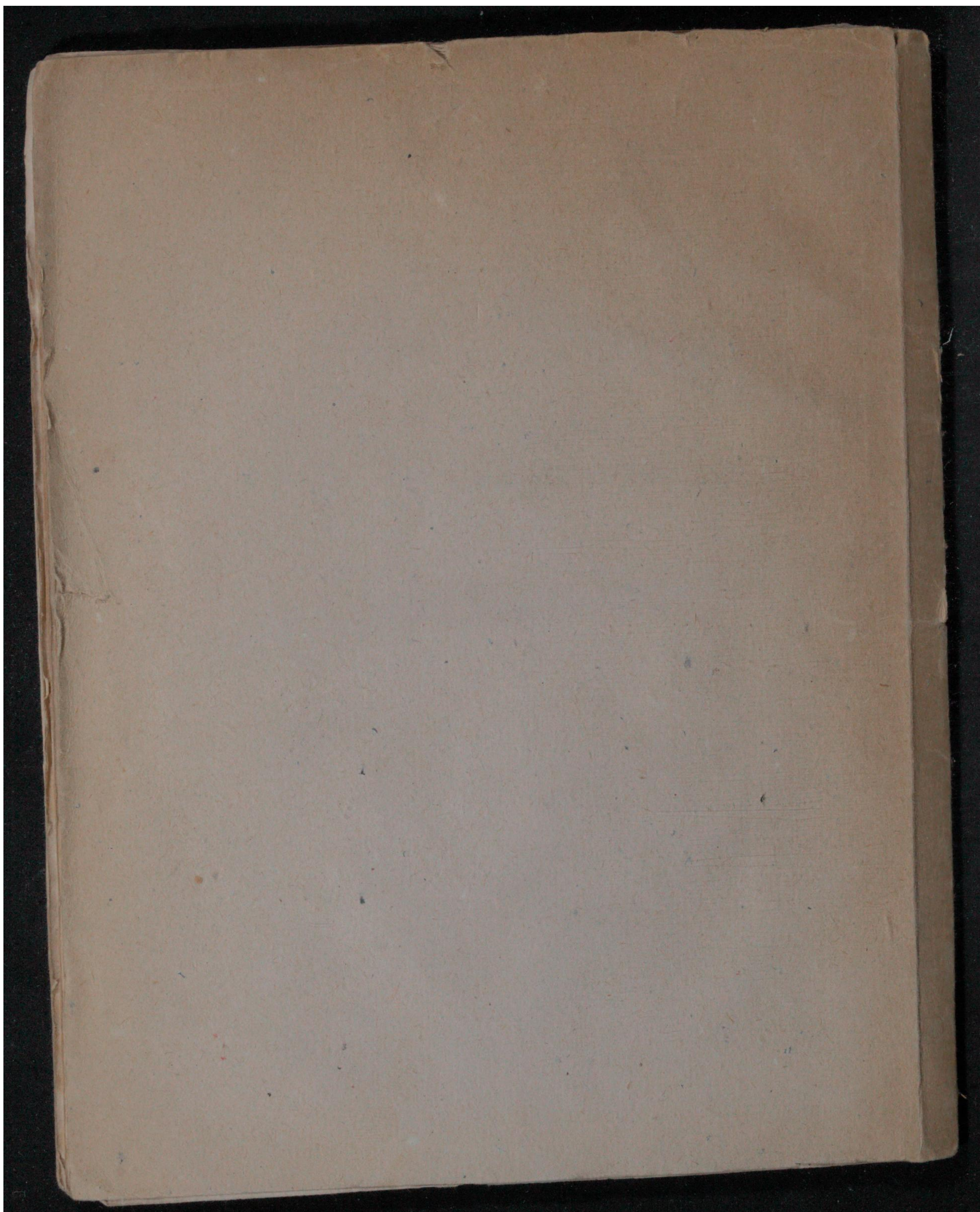

Het Leven
van
DIRK RAFELSZ KAMPHUIZEN,

Nooit voor dezen gedrukt.

Hier voor is gevoegt het Vaars van

P. RABUS,

Op

KAMPHUIZENS

Geestelijke Dichtkunde.

TE ROTTERDAM.

By Barent Bos, Boekverkoper. Anno 1683.

29

KONINKLIJKE
BIBLIOTHEEK

O P
DIDERIK KAMPHUIZEN,
En deszelfs
GEESTELIJKE DICHTKUNDE.

IE vergt mijn Pen tot maatgedichten ?
Om aan *Kamphuizens* eer, en lof,
Lang opgeheven uit het stof,
Te quyten mijne vaarzeplichten,
En 't vuer van zijn gedachtenis
t'Ontvonken zoo het waardig is?

Zijn Lauwerkroon, nooit dor bevonden,
Groent eeuwig na 't vertotte lijk,
En glinstert aan het Herrelrijk,
Op 't galmen van vele Eng'lemonden,
Die 's Mans doorluchte en groote geest
Vereeuwigen op 't eeuwig Feest.

Hier schateren zijn Zielgezangen,
Ver' boven 's Werrelds ydelheen,
Zijn God en Heer ten dienst alleen.
Hier kan zijn brein het loon erlangen
Van hare Goddelijke kunst
Zoo hoog gezegent door Gods gunst.

En wil men dan zijn lof verbreiden
Op aarde? daar die groote ziel,
Waar op geen losse dichtlust viel,
Zig wist van 't aardrijk af te scheiden,
En elk te rukken naar om hoog
Voor Gode, en zijn doordringend oog?

Dat zijn te dorre en drooge bladen,
Aan d'onverwelkelijke krans
Des onnavolgelijken mans,

 Die,

Die, met het puik der Dichtgewaden
Verciert, alle and're Dichtery
Des werrelds moedig trad voorby.

Zijn Hemelgaaf bloeit onverderffelijk.
Zijn ſnarentuig geeſt geen geluid,
Dan dat de Deugd en Godsvrucht uitt':
Zijn Zangkunſt ſtaroogt op 't onſterffelijk,
En voert de zinnen van benéen
Door nevelen en wolken heen.

Hy doet het vadzig hart ontwaken,
En wijſt den *Nieuweling* den weg,
Om met verſtand en overleg
Op 't rechte Deugdſpoor te geraken.
En al wie vroom en leerzaam is
Vind zijne regelen gewis.

De *Geilheid*, en haar lijſtrawanten,
Zijn lang verbannen uit zijn werk
Zijn Poëzy blijft binnen 't perk
Der deugd, en blaaſt aan alle kanten,
Geen Heldenzang, maar Hemeltoon,
Die boven allen ſpant de kroon.

Heilgierige op verkeerde gangen
Weet hy op Goddelijke wijz'
Te leiden na Gods Paradijs,
En leeraart hen met hartsverlangen
Van d'aarde, en 't aardſche zig t'ontſlaan,
Om wiſſer paden in te gaan.

Dan zien zijne oogen niets dan Hemel,
Hy treed de ſtarren met den voet,
Daar hem *Godzaligheid* voldoet,
En opbeurt boven 't los gewemel
Der werreldſche bedriegery,
En boozer luſten Dwing'landy.

Hy roemt de *Deugd*, en haar *ſchoonheid*:

Niet

Niet die in uiterlijk gelaat
Of schijnbedrieglijkheid bestaat;
Maar die in 't hart voor God ten toon leid.
O zalig hy, die dezen schat
Te recht in zijne ziel bevat!

Hy leert de Jeugd hare ooren stoppen
Voor 's Werrelds zoete *Meeremin*,
Wanneer ze met haar Hofgezin
Komt aan de deur der Ziele kloppen.
Hy wijst iets meerder minnenswaard,
Dan d'ydêle en vergankelijke aard.

Aanvechting en *Opmerkingreden*,
Besprenkelt met het heilig zout
Der Waarheid, dat de ziel behoud,
Verzellen hem, om toe te treden
Op 't smalle en Zegenrijke spoor.
Helaas hoe menig zwicht 'er voor!

Hy schenkt de ziel, gedrukt door *plagen*
Den troostdrank, die de smart verlicht,
Hoe quyt de klager hier zijn plicht!
Om 't eind t'erlangen van zijn klagen.
Met hart en ziel tot God te gaan
Is 't eenig voorwerp van zijn blaên.

Daar vindmen '*t eind van* 't lange *dolen*,
Op 't ydel en verleyend pad.
Hier blinken paarlen blad op blad
Voor den quaadwilligen verscholen.
Gelukkig hy, die 't slecht verliest,
En 't beste voor het slechte kiest.

Of zoekt men zang van Oorelogen,
Daar 't heldenbloed zig dapper quyt,
Hy zingt een *Kristelijken strijd*;
En ziet den Viand onder d'oogen.
Hy vecht niet, of hy ze gepraalt,

Daar zijne ziele beuit van haalt.

Hier ſtaat hy ruſtig in het wapen
Een 's Kriſten Helds, van top tot teen,
Manmoedig, yv'rig, rap van leên:
Zijn Krijgsgenooten zijn rechtſchapen.
't Geſpan der Deugden by elkaar
Bevrijden hem van Doodsgevaar.

Zijn *Zwaard*, *Gods Woord*, ſlaat diepe wonden
In 't hart der quae genegentheên
Waar door de ziele word beſtreen;
En 's Satans pijl word ſtomp bevonden,
In zulk een zwaar en naar gevecht,
Daar d'ondeugd deer'lijk onderlegt.

't Voornemen wil hy recht betrachten,
En port het koud verſteent gemoed
Zig zelfs t'ontſteken aan den gloed
Der liefde, die men hoogſt moet achten:
En daar het hapert in zijn zin,
Daar wil hy dat men eerſt begin.

Verblijd te zijn, *en vroom te wezen*,
Twee deugden, minnelijk by een,
Zijn doorgaans by hem op de been.
Des doet hy ons zijn *trooſtrijm* lezen,
Om voor de ſchat van 't rein gemoed
Te wiſſelen al 't aardſche goed.

De groote *ramp van deugdeloosheid*,
Na 's werrelds onbedachte zwier
Te leven als een reed'loos dier,
In 't rond beſlag van alle boosheid,
Doet hy ons klaar voor oogen ſtaan,
Om beter leven aan te gaan.

Nu weid zijn geeſt in Davids Pſalmen,
En ſtreeft den grooten Koning na
Met vaarzen zonder wedergae:

Dan

Dan wil zijn ſtem een treurzang galmen.
Doch ſchoon hy zig in *tranen* waſcht,
Hy kent het loon dat daar op paſt.

Wech *nietig lot der Godloozen*!
Hier hoopt men op een eeuwig lot.
Wech werreldlingen, al te zot!
Hier word een beter heil gekozen:
Al uw' vermomde en looze ſchijn
Is enkel hart- en zielvenijn.

Het *tijd'lijk loon van goede daden*,
Al vind men buiten ruſt noch vreugd,
Maakt hem inwendig ſtaag verheugd;
Van binnen kan hy zig verzaden:
De Vroomheid vind in elk geval
God, en haar zelven, over al.

Den grooten dag, die eens zal komen,
Dien aller laatſte en wiſſen dag,
Waar voor de boosheid gruwen mag,
Dien trooſt- en heildag aller vromen,
Verwacht hy met een blijde geeſt,
En jookt na 't eeuwig duerend feeſt.

Zoekt yemand *wijſſelijk te handelen*,
Om toegeruſt, en wel bereid
Op 't heilrijk pad der eeuwigheid
Met wiſſe ſchreden voort te wandelen,
Hier vindmen, 't geen men zelden vind,
De parel, die het al verwint.

Nu klaagt hy, *dat elk veel wil weten*,
Die, t'wijl hy duiſt're dingen vind,
In 't allerklaarſte is dom, en blind,
Waar door hy 't beſte heeft vergeten.
Kamphuizen toont ons beter ſtaat;
Der twee verbonden toeverlaat.

Het *noodig boven al* te zoeken

Is al zijn luſt, hoewel het lot
Op aarde met de vroomheid ſpot;
De ziel kan echter zig verkloeken.
God, altijd in zig zelven goed,
Geeft trooſt in alle tegenſpoed.

De booze *flitſen van quaê tongen*
Beladen wel een heilig hart,
Maar doen het nimmer door die ſmart
Bezwijken. Gode eens toegezongen
In ootmoed, ſterkt het tegen 't quaad,
En ſchaft een innerlijken baat.

Daar klinkt de *blijdſchap der Hebreeuwen*,
Die met een ſchelle en luide keel
Hun vaſt aan\[illegible\] aande en erflijk deel
Uitgalmen, dat de rotſen ſchreeuwen:
Waar op *de Kriſten vreugde* naakt,
Die hooger dan de ſchaduw raakt.

Hier leert men wat het zy te *ſterven*,
Om namaals eens van rampen vry
By Gode wel vernoegt en bly'
De zalige erff'nis te beërven,
Die voor de vromen wechgeleid
Geduurzaam is in eeuwigheid.

Het *rijk van Kriſtus* doet 's mans aderen
Ontſpringen, en een Zee van ſtof
Vol Heilige aandacht tot Gods Lof
Uitſtorten, om zijne reine bladeren
Te cieren met een letter krans
Van onverganckelijke glans.

De *Zaligheid van Gods kaſtijding*
Beveelt zijn Pen den Vroomen aan:
Dien weg vol moeyelijke paën.
Dien weg van ramp, en ſmart, en lyding
Ey treurt niet, zoo u God kaſtijd;

Het

Het beste kind is, dat veel lijd.

't Volmaakte Rijk is niet te zoeken
Op aarde. Lees' vry, zie, en hoor,
Zoek vry de gansche werreld door,
In alle schrijveren en boeken.
Op aarde is geen bestendig rijk:
Gods rijk alleen duurt eeuwiglijk.

Gelijk de wond're Salamander
Gezegt word krachten en Natuur
Te houden midden in het vuur,
Zoo wacht de ziel hier na een ander
Onsterff'lijk leven, buiten nood,
O zaal'ge *ondoodelijke dood!*

't Rechtvaardig en Godzalig *sterven*
Verdient geensints te zijn besteent,
Bepijnt, beklaagt, betreurt, beweent,
't Is slechts een doodlijk leven derven;
Om na des lijfs verandering
Te maken beter wisseling.

Troost in de dood, roept onze dichter.
Wat dunkt U? die van God bemind,
In dood en sterven troost bevind,
Valt dien het sterven niet veel lichter,
Dan die met kommer en verdriet
De felle dood na d' oogen ziet?

Niet vind men *nieuw* in 's werrelds zaken
Des rukt de Dichter 't hart van d'aard,
Ter hooger schole, Hemelwaart,
Hy leert ons *wissen ingang* maken
Na 't rijk van Jesus, 't zalig pad,
Dat alle heerlijkheid bevat.

d' Onzondigheid in 't Kristlijk leven,
Omkeering van genegentheen

Werpt

Werpt *quade toeverlaat* van een.
Deugds middel pad om voort te ftreven
Is ftof voor zulk een eng'le tong,
Die niet dan god lijkheden zong.

Of zoekt gy *Spelsmaat?* Hoor hem zingen
Deugtzoekers oogpunt ftelt hy voor,
Om wel te houden 't rechte fpoor:
En wilt ge mijden het befpringen
Des viands? houd *noodzakelijk wacht*,
U aanbevolen dag en nacht.

Alle *oorfpronk van onruftigheden*
Ruft enkel in 't onruftig hart.
Wat zoektge? weeft dog niet benard.
Stelt u van binnen wel te vreden.
't Is recht, dat gy genezen word
Ter plaatfe daar de quaal u fchort.

Quaê rekening in veel gemoeden
Baart zulk een onruft, daar de zond,
Uit fpruit, en fchud den loffen grond,
Om af te wijken van het goeden.
O zalig hy, die altijd waakt
En doorgaans goede reek'ning maakt.

Hoe weid hy in den *lof der Liefde*!
In vijf gezangen vol Gods vier,
O heilrijk pand, zoo waard, en dier!
Och of g'elks hart met kracht doorgriefde.
O Liefdedeugd uit rein geloof
Uw glans maakt alle glanffen doof!

De *Lijdfaamheid* in alle rampen,
't Zy dat het ongeval van tijd,
(Waar door de deugd zoo dikwils lijd)
Of d'ondeugd U aan boort durft klampen.
Is 't middel dat u hart bewaart,
Om niets te vreezen hier op aard.

Dan

Dan volgt *ootmoedigheid* in 't lijden
En *Kristensche gelatenheid*,
Die 't lijdend hart tot Gode leid.
Deez' Lijftrawanten in het strijden
Zijn machtig al het doodsgevaar
Te stutten op haar beukelaar.

't Zwaard in zijn plaats zijn Kristus woorden.
Wil iemand heerschen hier beneên,
Hy doolt. Kom volgt *Kamphuizens* treên.
Hy zal u rukken uit de koorden
Der Werreldsche verleidentheid,
Die menig deerelijk beschreid.

Welwijze eenvoudigheid, in daden
En woorden, volgt op zulk een trant,
Raad tegen toorn, en onverstand.
Cieraad der Vrouwen (geen gewaden
Van Goud of Purper) is zijn les.
De deugd is zijne hartvoogdes.

Goe wensch is een der oude zeden:
Maar alles wat deez' Dichter gunt
Is Godd'lijk, 't geen g'erlangen kunt,
Indien gy volgt de wijze reden.
De Reden, 't goddelijke pand,
De Leidstar van een goed verstand.

Waar ben ik? word ik opgeheven?
Waar vliegen mijn' gedachten heen!
My dunkt ik steiger' van beneen.
Hier vind ik Goddlijkheen beschreven.
Ik staroog op dit boekjuweel,
Vol heiligheid in allen deel.

Hy jookt in 't end *te zijn ontbonden*,
En quijt in deugd *Welrijmens Wet*.
Wat toonen volgen op deez tred?
Nu hoor ik Serafijnemonden,

Op weder galm van Davids zang,
Die zijne ſtof was overlang.

Een bondel van volmaakte Dichten,
Een ſchat van Godsvrucht ry aan ry,
Een Godgeleerde Poëzy,
Kan elk deuglievend menſch verplichten
Zijn ſchriften t'eeren, 't zy hy zingt,
Of met zijn onrijm 't hart doordringt.

VVat toeft ge waarde kunſtgenooten
Te volgen op *Kamphuizens* ſpoor?
Hy gaat ons geeſt'lijk zingend voor.
In hem is konſt en deugd beſloten.
Kamphuizens dicht is louter goud.
Elk woord een ſprankel heilig zout.

P. RABUS.

Het

Het Leven van DIRK RAFELSZ KAMPHUIZEN.

Hoewel 't van 's Werrelds begin af byna nootlottig geſchenen heeft / dat Mannen van deugd en eer / in 't leven aan alle kanten met rampſpoed geplaagt / en door veelvuldige ongevallen geloutert worden / echter hebben nooit naarſtige verſtanden ontbroken / die met ongemeenen yver bezig waren / om derzelver naam uit het ſtof der vergetenheid op te heffen / en hunne doorluchtige bedrijven ter gedenkeniſſe te bevelen. Nimmer heeft de ſlaafſche vreeze zoo vaſt op vrije gemoederen gehecht geweeſt / dat ze niet t'eeniger tijd / zonder bekreuning zig opbeurden / om hunne plicht aan de Waarheid te quyten. Waer vind men geſchiedeniſſen van gruwzame / of voor de Deugd laſtige tijden / voor henen uit dwang verduyſtert / die niet na verloop van dagen op het zwart verſchiet der nijd met ſchooner luiſter hebben afgeſteken? Zelden zijn Perſoonaadjen van groote deugd zoo ongelukkig geweeſt / dat ze niet na hunne dood door de monden der Nakomelingen hebben gevlogen; en hoewel ze in hun leven van waerdige loon berooft zijn / echter is de ſchaduw hunner onſterffelijkheyd in duurzame gedenkteekenen van hand tot hand zelfs in deze werreld overgereikt geweeſt. Niet t'onrecht mogen we hier deze Rijmregelen invoegen / die de maker onlangs op een ander voorwerp uytſprak / Inleidinge.

De Waarheid ſtrekt een baak voor 't redelijk verſtand,
En wijſt ons door haar glans het ſpoor ter zaligheden:
Hoewel de domheid woelt, en zig hier tegen kant,
Noch word ze heiliglijk by Vromen aangebeden.

P. RABUS.

De Lezer hebbe hier niet te verwachten het levens verhaal van eenig Oorlogsheldt / met Lauren beladen / die den roem zijner daden op den nederlaag der vijanden gevestigt / en zijne zegeteekenen in verwoeste Landen opgerecht heeft. Eene stof / waar aen de hoogdravende Dichteren gewoon zijn te zweeten: maar van eenen Kristelijken strijder / die met geestelijke wapenen en heilige drift aangedaan / ten dienste van zijnen Heer de ondeugden bevochten / en als een getrouw arbeider in 't werk van den gekruisten Jesus / met woorden en daden zijne waarheid voort geplant heeft. Die de rotsen der verharde Zielen zacht maakte / en gelijk een rechtschapen Kristen past / met leer en leven zijne broederen onvermoeid voorging. Wy schrijven voor geen werreldsgezinde welken deze stoffe walgt / maar voor U ô Deugdlievende / die den naam van Kamphuisen in eere houd / die hem dagelijks hoort preken / dagelijks in den geest opgetogen hoort zingen / en 's mans gedachtenis vernieuwt / zoo menigmaal gy zijne schriften op uwe zielen tracht toe te passen.

Zijn geboorte plaats, tijd, En Ouders.

DIRK RAFELSZ KAMPHUISEN is geboren in den jare na Kristus geboorte M. D. LXXXVI. te Gorkum in Holland, by 't Huys te Leeuwestein / uit eerlijke Ouderen Rafel Kamphuisen, en Marie van Mazeik. Zijn Vader / een Heelmeester / en by de gemeene man Meester Rafel genaamt / was uit adelijken geslachte gesproten / een man van groot oordeel / bijsonderlijk in de heelkunde / waar inne hy boven anderen verre uitmuntte / daar by zoo liefttallig jegens zijne medeburgeren / dat hy van ijder een bemind was. Zijn Moeder (welkers Vader Hans van Mazeik genaamt / een Koopman zijnde te Gorkum om de belijdenis zijn's geloofs van de Pausgezinden onthalst was) had den naam van een zonderlinge Godvruchtige Vrouw onder de Doopsgezinden: Maar deze storf als haar Zoon Dirk acht jaren oud was / en wierd niet lang daar na van haar Man gevolgt.

Zijn Ouders ontvallen hem.

Aldus van Ouderen berooft wierd hy door zijn's broeders beleid / die getrouwt zijnde Vaders Winkel als heelmeester hield / getrouwelijck bezorgt. Deze Broeder / in den Jonge een snedig vernuft bespeurende / vond geraden hem by een zekeren vrind Diderik Govertse, een konstig Schilder / te besteden / en hem dezelve konst te laten leeren / waer toe hy lichtelijk verwilligde / en binnen weinige jaren zoo zeer vorderde dat hy ('t is wonder) zijnen Meester / zoo hy hem niet overtrof / ten minste gelijk was / byzonder in aardiglijk te teekenen / 't welck hem zoo wel gelukte / dat vele van zijne tekeningen voor prenten wierden aangezien / gelijk dusdanige tafereelen noch onder eenige zijner bloedvrinden berust hebben.

Hy word een Schilder.

In deze Konstoeffeninge sleet hy zijne Jongelingschap tot den ouderdom van achtien jaren toe. Tot dat de Rektor van de Gorkumsche Schole / Meester Willem toen ter tijd genaamt / genegentheid kreeg om zoo schrander een geest tot edeler oeffeningen op te queeken / en nevens eenige Mannen van aanzien zelfs zijn broeder quam aanmanen om hem in de talen / en tot hooger wetenschap te vorderen. Zijn broeder / oordeelende dat hy in de Schilderkonst meer en meer ervaren mochte werden / en derhalven by zoo een fraeje oeffeninge blijven / wierd

wierd echter door gedurige aanporringen der voorzelde Heeren ontrust/ tot dat men voorsloeg Kamphuizen zelfs de zaak te openbaren / en zijn genegentheid af te vragen. Straks toonde hy zig bereid met belofte van naarstigheid/ indien hy by den Rektor niet als jonge / maar als Huisgenoot mocht onderwezen worden.

Dit word hem toegestaan / en dus begeeft hy zig tot de boeken. In korten tijd geraakte hy de moeyelijke beginsselen te boven / wierd van den Rektor als zijn eigen kind bemind / veeltijds tot Kindermeester gebruikt/ en volvoerde in drie jaren alles wat aldaar te leeren was. Zijn yver blonk verre boven 't gemeen uit in Griekſche en Latijnſche Schrijveren te doorbladeren en aanstonds reist hy na Leiden tot verdere opbouwinge van deze vastgeleide taalgronden/ ten tijde dat Jacobus Arminius en Conradus Vorſtius, aldaar Hoogleeraars waren. Kamphuyzen oordeelde dat Armijn de redelijkste was van gevoelen / zoog zijne gronden in / en deed groote sprongen van voortgang. Na dat hy aldaar drie jaren doorgebracht had / binnen welken tijd hy tot eenen dagelijksen medegenoot had zekeren Jongman Johan Alendorp, gebeurde het / dat dezelve Alendorp, na voleindinge zijner Leerſtukken / na huis vertrok: door welk geval deszelfs Zuster Anna, of Anneke Alendorp, die naderhand Kamphuizens Gemalin is geweest / te Leiden quam/ om haer broeder te halen. Deze Jan en Anna Alendorp waren beide Kinderen van Govard Alendorp, een Predikant tot Dordrecht / van den Volke bemind / en een man van gezond oordeel / die na sommiger gevoelen / gantſch niet vremd van Armijns gronden was. Kamphuizen geraakte by deze Anneke, toen ter tijd eerst aan kennis / trok somwijlen na Dordrecht/ en bezogt teffens zijnen vrind / en deszelfs Zuster die hy beminde. Zoo gaat het. De jeugd in hare min verward zet zig zelve meer en voort / en bespiegelt niet lieber dan 't voorwerp dat in de gedachten speelt. Hy brengt het zoo verre dat hy met haar Huwelijksbeloften aangaat / wel meest door toe doen van Annekens Broeder / die Kamphuizen de oude genegentheid en liefde toedroeg / en hem grootelijks aan zijn Zuster aangeprezen had. Echter nam hy voor noch eenigen tijd te Leiden zijn verblijf te nemen / gelijk hy dede / en zijne naarstigheid als voren betoonde. Ondertusschen quam de Heer van Langerak en Nieuvoort / Bevelhebber van Leeuwestein/ tot Leyden / omme aldaar by de Professoren te vernemen / of niet eenig bequaam persoon onder hen studeerde / die hy als Pædagoog voor zijne Kinderen zoude konnen gebruiken. Armijn niemand bequamer kennende dan Kamphuizen, prees hem zeer aan / zeide dat hy / indien hy daar toe te bewilligen was / den Heere byzonder genoegen zoude geven / maar voegde daar by / dat hy niet wiste of Kamphuizen zig daer toe zoude willen begeven / alzoo hy een onverzadelijk yveraar van hooger wetenschappen was. De Heer van Langerak met de Professoren stellen hem de zake voor / onder aanbiedinge van loon / 't welk niet te versmaden was. De Moeder van de voornoemde Anneke Alendorp, Weduwe geworden / was onderwijle wel ten vollen bewust van Kamphuizens vrpaadje over haar

'tBegin zijner Studie.

Hy trekt na Leiden toe.

Zijn eerste Vryaadje.

Hy word Pædagoog van de Heere van Langerak.

En dezelfs Sekretaris.

Dochter / maar wilde geensints toestaan / datze zig in den echt zoude verbinden met een Persoon die van Armijns gevoelen was. Waaromme hy dan des te meer zig laat bewegen tot des Heeren Langeraks dienst / verbind zig by den zelven voor den tijd van vier jaren; in welke hy als Pædagoog zig zoo trouwelijk en wijsselijk queet / dat de Heer hem tot zijn Secretaris / of geheim schrijver aannam / en hy by 's Heeren Huisvrouw / en derzelver Zuster de Juffer van Palant zoo gezien en geacht wierd / als of hy 's Heeren eigen Zone geweest waar: zoo dat het geluk hem in dezen staat grootelijks scheen te begunstigen. Geduerende dezen dienst trachte Mevrouw van Langerak, en haar Zuster / uit genegentheid / Kamphuizen aan zekere Juffer van aanzien uit te Huwelijken / welkers naam wy hier zullen verzwijgen. 't Is zeker datze voor hem zelfs achtinge had / en lichtelijk daar toe scheen te neigen. Maar Kamphuizen, zijn vorige Min en Belofte indachtig toonde zig gansch niet begerig / en liet die gelegentheid zachtelijk voorbygaan. Hier bleek zijne stantvastigheid en trouw. Hy zocht geene andere middelen / dan om na by die gene te zijn / die in zijn hart geprent was. Heel anders dan die ongestadige Minnaars / die na voorvallende gelegentheden met hunne woorden en reden speelen / en niets minder behartigen dan een goed gewisse te bewaren. Juist wierd zijn oogmerk door zeker geval gevordert; want 's Heeren Langeraks Opperdienares van de Hofhoudinge / die men Gouvernante noemt / quam te trouwen: waar door Mevrouw zeer verlegen zijnde / na verscheide overwegingen / met Kamphuizen raadpleegde / of hy geen Vrouwspersoon kende / die tot dezen dienst na zijn oordeel / bequaam was. Hy neemt zijn slach waar / zegt dat hy kennis heeft aan Anneke, des Predikants Alendorps Dochter / welke hy oordeelde Mevrouw zeer wel te zullen behagen / indien zy zig daar toe wilde begeven / en prijst haar byzonder aan. Mevrouw van Langerak, die den Predikant Alendorp gekent had / was met deze voorslag wel te vreden / en belaste Kamphuizen een Brief na Dordrecht te zenden / om de Dochter daar toe verzoeken. Zonder uitstel schrijft hy aan haar / met zoodanige uitdrukkinge / die haar bekoren konden; en zy / den inhoud verstaande / neemt voor / dezen dienst aan te gaan / wel te meer / nadien de Moeder dagelijks haar zeer hard viel / wegens het Huwelijk met Kamphuizen, 't welk zy op alle middelen trachte te beletten. Doch / gelijk men in Liefdensgevallen alleen na 't beloop der hartstochten leeft / zoo was zy van haar voornemen niet af te leiden. Zy trekt na den Heere van Langerak (die van 't geheim der vryaadje onkundig was) en word met volkomen genoegen van hem en Mevrouw aangenomen / zoo dat Kamphuizen zelfs voor zijnen goeden raad met een goed stuk gouds vereert wiert. De twee gelieven hadden dus verre hare wensch van gezelschap bekomen / en ijder queet zig trouwelijk in 't aanbevolene werk. Anneke Alendorp hadde nu drie Maanden gedient / en Mevrouw had haar 't opzicht over 't geheele huishouden in handen gegeven. Haar was bevolen niemand der huisgenooten buiten tijds Wijn te schencken / dan alleen aan Kamphuizen wienze

Anneke Alendorp komt by Kamphuizen.

niets

niets mocht weigeren wat hy immer uit de Kelder begeerde. 't Welk Kamphuizen wel diende: want onder schijn van een Glas wijn te eisschen bleef hy somtijds by deze Gouvernante zijn tijd verpraten / gelijk 't met zoodanige jonge Luiden toegaat / waar door het Hofgezin eenig nadenken kreeg / 't welk meer en meer aangroeide. Kamphuizen dit bemerkt hebbende veranderde van plaats / en bad de gene die hy liefst had / dat ze somtijds by hem op zijn Boekvertrek wilde komen / om alle argwaen te benemen. Maar de Kamenier / by welke Anneke gewoon was te slapen / maakt Mevrouw bekend dat ze 's nachts dikwils laat by haar te Bed quam / en vermeerdert alzoo het voorgaande vermoeden. Mevrouw van Langerak, meer genegen zijnde omme Kamphuizen aan een andere Juffer uit te huwelijken / neemt op zekeren tijd / nevens haer Zuster / de Juffer van Palant, Anneke voor / maakt met haar een lang gesprek / quansuis tot haren beste / over de verdachte gemeenzaamheid / vermaant haar dat zy zig niet bedriege / want dat Kamphuizen trots en hoogmoedig was / en voegt daar by; dat ze niet al te gelukkig zoude zijn / welke hem ook te beurt mochte vallen: alles / op dat ze de gedachten van liefde zoude verwijderen. Anneke van deze streken niet onbewust / vult Mevrouw de kap / veinst haar zeggen te gelooven / en antwoord met dubbelzinninge woorden; dat zy wel wist dat Kamphuizen de beste niet was. 's Anderen daags spreekt Mevrouw Kamphuizen aan / die van 't vorige geval niets wiste / raad hem niet veel op Anneke te vertrouwen / nademaal zy veel quaads van hem gezegt had / en maakt hem in 't kort met vele redenen 't hoofd zoo baloorig / dat hy haar geloof gaf / en de zaak eubel opnam. Hy kon deze stribbelingen in zijn gemoed niet verdragen / en was zeer ongemakkelijk / doch geeft evenwel met korte woorden Anneke de zaak te kennen / onder 't halen van een kelkje wijns. Zy ten hooghsten verwondert beantwoort zijn reden / en verdedight zigh op allerhande wijze: maar hy met eenig vooroordeel ingenomen / stelt zig aan als of hy aan zijne vorige beloften niet verbonden wilde zijn. Zy daer en tegen blijft by hare verdeding / daar by voegende / dat zy zig wel bewust was / en hy moest weten hoe hy 't voor den Alwetende zoude konnen goed maken / verhalende hem in 't breede / hoe Mevrouw haar had aangesproken. Ja zy wil in zijn tegenwoordigheid zig by Mevrouw verweren / 't welk Kamphuisen, haar grootelijks afried / wetende dat alle den handel dan ontdekt zoude werden / gelijk hy ook alle deze zwarigheden haar voor oogen stelde. Maar 't was vergeefs / zy bekreunde zig zulks niet / en wilde de leugen geen veld laten winnen / genoeg door de waarheid versterkt zijnde. Zy verzoekt dan dat Mevrouw haar en Kamphuisen geliefe t' zamen te hooren / begint haar te verhalen hoe de zake tusschen haar en hem stond / openbaart het geheim van hunne lang-beloofde wederzijdsche trouw / 't welk Kamphuisen (nu wel ziende hoedanig een loosheid van Mevrouw dit spel berokkend had) niet wel behaagde; Hy ontkent haar zeggen niet / dog / met groote voorzigtigheid zig hier in gedragende gaat hy ter kamer uit / met lacchende woorden quansuis tot Mevrouw zeggen-

de; Dat hy haar evenwel nu niet begeerde. Hy was hy met kommer in zijne ziel bezet hoe hy zig verder in deze zake zoude gedragen. Hy zag de trouw van Anneke, was daar van in zijn gemoed ten vollen verzekert/ en wilde echter niet laten blijken dat hy daar door getroffen was. Hy gaat als een vrolijk Minnaar en Jongeling zingende na zijn boekvertrek/ om alle verdachtheid te blussen/ doch word van zijn Geliefde gevolgt/ dewelke hem indachtig makende zijne vorige verzoeken/ en aangeleide middelen om haar tot wedermin te bewegen/ daar by optellende alles wat zy om zijnen 't wille geleden/ en zoo binnen/ als buiten 's huis had moeten afwachten/ hem na lang zwijgen/ deed uitbarsten in een ernstige herhalinge zijner vorige beloften/ die hy met hooge woorden verdubbelde. Hy zegt rond uit dat hy eens een proef van haar stantvastigheid had willen nemen/ en dat hy door geenerhande middelen van zijn eens gezette voornemen zoude af te leiden zijn. Om alle 't welke beter te konnen nakomen hy oordeelde dat het voor hun beider opzet veiligst was de Hofhouding des Heeren van Langerak te verlaten/ en ondertussen te verrichten/ dat zy/ zoo 't mogelijk waar/ met haar moeders verlof hem haast mochte volgen.

Hy neemt afscheid uit den dienst van den Heere van Langerak

Na deze beraadslaginge neemt hy zijn tijd waar/ en maakt den Heer bekend dat hy van meininge was zijn afscheid te nemen/ gelijk hy dede/ niet tegenstaende alle beloften die aan hem gedaen wierden/ indien hy zijn dienst had willen verlengen: waar over Mevrouw van Langerak zoo geraakt was/ dat ze van toornis ziek wierd. De Heer zelfs was te onvreden op Anneke, en verweet haar t'elkens dat zy de oorzaak van Kamphuisens vertrek was/ door 't welke zoodanig een oneenigheid rees/ dat hy haar niet lang daar na de verdiende penningen toetelde/ en van den dienst ontsloeg. Zie daar wederom een geval dat deze gelieven deed vergaderen.

Anneke Alendorp volgt hem.

Kamphuisen eenigen tijd na bequame gelegentheid gezocht hebbende/ was geraakt by den gewezene Gorkumse Rektor Meester Willem/ vorens gemeld/ die toen ter tijd zijn verblijfplaats genomen had tot Gouda/ alwaar Anneke/ na dat ze van haren dienst ontslagen was/ hem quam zoeken/ vergezelschapt van haren broeder/ den meer genoemden Johan van Alendorp. Deze drie de zake overwogen hebbende/ vonden geraden na Dordrecht te vertrekken/ omme te vernemen/ of megelijk de Moeder nu te bewegen waar/ om haar dochters verzoek toe te staan. Men zond de broeder voor af/ om haar met alle redens kracht te ondergaan/ maar zy toonde zig even ongenoegt als voor henen/ en verbood zoo wel haar Dochter/ als des zelfs Minnaar/ het huis. Dus konde niets gevordert worden; goede raad was dier: En gelijk Kamphuisen, in den bloey zijn's levens vol moed zijnde/ de bequaamste wegen trachte in te slaan/ voor al bekommert zijnde over die gene/ welkers deugd en trouw alleen krachtig was hem alles te doen ondernemen; zoo vond hy eindelijk het gereedste te zijn/ haar aan te raden dat ze na Zeeland zoude reizen/ op zekere plaats Oetjes Kerk genaamt/ gelegen op Zuyd-

Beve-

Beveland / en zig aldaar te vervoegen ten huize van Klaas Engelsen, die
een bijzonder goed vriend van Anneke, en haars Vaders gewezene
Buurman was. Dit staat zy toe; men belooft / als 't doenlijk is /
met elkaar brieven te wisselen / en de uitkomste van den Hemel af te
wachten. Hier op brengt Kamphuisen, vergezelschapt met haar broe-
der / Anneke aan de schuit / en wil aan land van haar afscheid nemen.
Maar de innerlijke lydinge zijner ziele voerde hem al gaande met een vol-
le krop (gelijk men zegt) tot in de schuit toe / alwaar hy door hartelijke
ontferminge over haar / en erinnering van haar vertrek zoo getroffen
wierd / dat hy in tranen uitbarstede / en haar van droefheid stokstijf dede
staan; tot zoo verre / dat hy van voornemen verandert / en zegt dat hy
medevaren zal. Johan Alendorp stond met gedult op de kaey wachten-
de / en verzocht Kamphuysen dat hy doch wilde aan land komen / maar
hy sloeg het af / en herhaalde zijn zeggen. Zijn vriend roept andermaal
voor doove ooren; en onderwijlen steekt de Schipper van Land af om
na Der Goes te varen. De reis gelukte niet al te spoedig / want ze
wierden door een geweldigen storm genoodzaakt een nacht tot Zierik Zee
te blijven / voeren 's anderen daags voort op Der Goes / en gingen
van daar na Oetjes Kerk / in een zeer onstuimig en moeijelijk reisweder.
Eindelijck quamenze langs een slibberigen dijk met groot ongemak ter
gezetter plaatse by Klaas Engelsen, die hem met alle vriendschap en toe-
genegentheid ontfing. Hier was echter weder een geval van bekomme-
ring. De Predikant van Oetjes Kerk / een jongman van vitse manieren
veel tijds ten huize van Klaas Engelen zijnde / kende straks Kamphuisen,
en Anneke Alendorps / welke hy zelfs al over eenigen tijd voorgenomen
had ten huwelijk te verzoeken. Hy staat verzet dat hy deze twee gelieven
eens gezind ziet / veinst zoo veel als hy kan / verwellekomt hen met alle
uiterlijke blijken van toegenegentheid / ja zelfs bied hy zig aan (na dat
hy de zake verstaan had) omme ten voordeele van Kamphuizen een brief
na Dordrecht aan de Moeder te zenden / welke hy zeide zeer wel te ken-
nen. Kamphuizen neemt zijne gunstige aanbieding in dank aan / en ver-
zoekt den Predikant zulx te willen doen: maar houd ondertussen een wa-
kend oogh in 't zell / 't zy dat hy / verre ziende van oordeel / zulx uit ee-
nige gebaren had konnen bespeuren / niet gewoon zijnde de Geestelijk ge-
naamden al te veel te vertrouwen / of dat hy van Klaas Engelsen eeniger-
maten onderrecht was. De Predikant geeft hem den brief / alzoo
Kamphuizen verzocht had dezelve in de zijne te mogen sluiten / welke hy
opbreekt / en bevind dat zijn vermoeden niet ongegrond geweest is.
Want in plaats dat deze fijne quant Kamphui en zoude aangeprezen heb-
ben / hadde hy hem by Annekes Moeder zeer zwart gemaakt / en met
hatelijke woorden afgeschildert; ja dat meer is / hy had zijn eigene waar-
aangeboden / met ernstig verzoek van hem gehoor / en den anderen slech-
ten student (zoo noemde hy hem) de schop te geven.

Nunc:

——— ——— *Nunc crimine ab uno*
Disce omnes.

——— ——— Leer u nu eens gewennen,
Uit zulk een kunsje 't gros der vryers recht te kennen.

Kamphuizen houd dezen brief in / en zend de zijne voort. Als dit gebeurde hadden de gelieven by na drie maanden te Oetjes Kerk geweest. Binnen welke tijd de Predikant van Dordrecht / die Kamphuizen genegentheid toedroeg / de Moeder van Anneke somtijds had vermaant 't huwelijk te willen laten voortgaan / 't welk zy doch niet wettelijk zoude konnen tegenstaan / oordeelende dat hy haar dubbeld waardig was / waar na de oude Vrouw eindelijk begon te luisteren / buiten alle twijfel in haar gemoed overtuigt zijnde. Ze liet zelfs / voor 't ontfangen van den gemelden Brief / de geboden aanteekenen / met meeninge / omme haar Dochter en den Minnaar des te schielijker vreugd te zullen aandoen. Kamphuizen had gedurende dezen tijd zig met ongemeene naarstigheid in 't doorgronden van fraeye schrijveren zoodanig geoeffent / dat hy de vruchten daar van liet blijken / en by velen groote lof behaalde. De Moeder schrijft een Brief waar mede zy haar Dochter en hem in alle minnelijkheid ontbood. Ider kan denken hoe onverwacht een blijdschap deze tijdinge / na zoo lang een sporreling / baarde. Zonder vertoeven begeven zy beiden zig na Dordrecht; maar Kamphuizen, niet wetende wat'er schuilen mocht / vond geraaden / aldaar aangekomen zijnde / de grond van d'oude Vrouw wat omzichtiger te polssen / eer dat hy by haar zelfs quam. Tot dien einde word een der vertrouwde Vrienden voor afgezonden om alles te onderstaan. De Moeder hun komst verstaande betoont zig in allen deele genegen om het Huwelijk voort te zetten. Maar de oudste Broeder van Anneke bracht eenige hinder by / dewelke wel haast verdween; vermits nu twee geboden reeds gegaan waren: zoo dat Kamphuizen Anneke binnen korte dagen in den echten Staat te Dordrecht wierden bevestigt. 't Gerucht van dit Huwelijk strax ter ooren van den Heere van Langerak gekomen zijnde / bewoog hem en zijn Huisvrouw / uit oude genegentheid voor hunne getrouwe dienst (niettegenstaande het vorige ongenoegen over hun vertrek) het nieuw ge-echte paar te begroeten met een geschenk van ontrent duizent guldens aan huisraad / 't welk zy hem met een der Huisgenooten / Byland genaamt / benevens een Kamenier deden brengen / zoo spoedig / dat de Bruiloft nauwelijks voltrokken was. Waar mede deze eerste moeyelijkheden een eind schenen te nemen.

Kamphuizen trouwt met Anneke Alendorp.

Het dunke den Lezer niet vreemd dat we dus verre hebben aangevangen een verhaal te doen van het beloop zijn's levens / 't welk tot noch toe niets schijnt te vertoonen / waar aan men van den Man en zijne deugden kan oordeelen; dewijl 't zelve niet anders voorgeeft / dan een gemeene sleur van leven / en levens manieren / die veeltijds den jonge Luiden eigen zijn: Maar

Maar het dacht ons goed / zoo veel doenlijk is / den rang dezer dingen niet voorby te gaan / om uit dezen rook der werreldsche voorvallen / 's mans licht te krachtiger af te beelden: en voorwaar niemand van gezonde herssens zal zig vermeten uit het voorgaande eenig besluit te maken / van zoodanig een / die naderhand met allen yver zig de werreld heeft getracht te onttrekken / om als een nauw gezet Kristen het pad der deugden in te slaan / en den korten levenstyd te besteden in zaken / die zyns zelfs en der Godvruchtige Nakomelingen Zielen konden stichten. Gelyk zyn Heilige yver uit de volgende bedryven van elk rechtzinnig mensch zullen konnen bezeft worden / zonder dat zig iemand hebbe te stooren aan 't eene of 't ander eenvoudig verhaal / tot het welke dikwils de waarheid aanleidinge mocht geven.

't Schynt doch zoo / dat de werreld met enkele nietigheden vervult / het teere menschelyke gemoed niet altyd zoo veel rust gunt / dat het zig in d'eerste opluiking der jaren een maat kan stellen / veel min zig zelf te recht doorgronden; voor dat de onfeilbaarheid der Goddelyke bestiering den nevel der aardsche bedwelminge kragtiglyk kome af te lichten en den goeden wille van een oprechte ziele met dadelyke onderbindingen te versterken.

Wy volgen dan den Trouwdag van Kamphuizen, en Anneke Alendorp, dewelke drie weken by de voornoemde Moeder te Dordrecht hun verblyf gehouden hebbende / niet oorbaar achteden aldaar langer te toeven: want de oudste Broeder / toen mede in huis woonachtig / raadde dagelyks zyn Moeder de nieuwgehuwden te laten vertrekken / hoewel Kamphuizen in alles het beste voornam. Zy begeven derhalven zig van Dordrecht na Gorkum / alwaar de andere Broeder Johan van Alendorp (die een voornaam werktuig tot dit huwelyk geweest was) het ampt van Onder-Rektor bedienende / en behalven zyne gewoone Leerlingen noch eenigen byzonderlyk ten zyn'n huize aanhield om in de talen te oeffenen. By dezen gaan de Nieuwgehouden inwonen. Hy geeft zyne Huisleerlingen aan Kamphuizen over / de welcke hier uit een tamelyke winste tot zyn onderhoud konde trekken / alzoo hy om zyn goede zorge en nauwkeurige onderwyzinge van brave Mannen zeer bemind wierd. Hy oeffende zig / buiten zyne bezigheden / in het doorgronden der Heilige Schriften / en vond in dezen staat eenige zwarigheid in zyn gemoed / om dat hy niet gedoopt was. Langen tyd was hy over dit stuk bekommert / overleide het gewicht der zelver / en kon zig niet wel voldoen; tot dat hy uit drang zyner gewisse hem zelfs van zekeren Henrik van Arkel, een Prediker op het Dorp Arkel buiten Gorkum liet doopen / en met den naam van Diderick noemen: Zoo als die noch op zyn grafzark te Dokkum in Vriesland kan gezien worden. Met dusdanig een kostwinning behielp hy zig toen / hield groote gemeenzaamheid met den Heere van Langerak, tot wien hy dikwils quam sprekende van nutte zaken / en was van het gansche huisgezin noch meer dan te voren bemind. Zyn Huisvrouw beviel van een jonge Zoon / waar over Mevrouw van Langerak begeerde als Peet te staan / met verder beding / dat dit Kind na haar Vader zoude genaamt

Hy heeft te Gorkum eenige Discipelen.

werden / 't welk Kamphuizen toestond. Dikwils waren zy en haar man verwondert over Kamphuizens deftige maniere van spreken / en ernstige uittinge van gedachten / die zy uit hem hoorden; en raadden hem altijd aan / om voor den volke te prediken / waar toe hy de grootste genegentheid niet had. Evenwel / door 't langduerig aanhouden / en alomverspreid gerucht zijner bequaamheid / wierd hy met zijn bewilliging / somtijds van de Societeit na Waterland gezonden om te prediken; 't welk velen wonder wel behaagde / voornamentlijk die van Utrecht, dewelke hem ontbieden / met verzoek om aldaar te willen wonen / op dat zy hem voorts tot prediken zouden aanhouden. Kamphuizen, die (gelijk gezegt is) tot prediken noch niet teenemaal genegen was / trekt echter na Utrecht. Aldaar gebeurde het juist na zijn aankomst dat de Meester van de vierde Schole overleden zijnde / een bequame plaats open was / waar aan hy zijn dienst konde besteden. De Heeren van Langerak en Ledenberg, zijne toegenegene Vrinden / beschikten hem haast dit Ampt / tegens wil en dank van den Rektor te dier Stede / dewelke lieber zijn Zoon / dan Kamphuizen die bediening gunde. Waaromme hy hem / niet tegenstaande zijne goede diensten / doorgaans niet wel lijden mocht. Na verloop van tijd baarde zijn Vrouw een Dochter / van welke de Juffer van Palant begeerde Peet te zijn / en liet het na haar eigen name noemen. Zoo groot was de vrindschap tusschen alle de Huisgenooten des Heeren van Langerak, en Kamphuizen. Hy heeft ook veelvuldige Brieven aan dit Huis geschreven. Hy ontfing groote gunsten van 't zelve / en liet zijn Godvruchtigen imborst meer en meer blijken. Van welke Brieven noch een door den druk gemeen gemaakt is. Hy oeffende zig met een aandringende lust in de Godgeleertheid / en behaalde daar neffens groote dank van zijne bequame onderwijzinge; gedurende welken tijd zijn Vrouw noch van eene Zoon beviel / Rafel genaamt / zulx deze Echtgenooten nu drie Kinderen hadden.

Hy predikt d'eerste reis.

Hy word te Utrecht Meester in 't vierde School.

Tot Utrecht was ten dien tijde zeker Predikant Taurinus genaamt / dewelke / Kamphuizens groote geest / en Godgeleerde oeffeningen kennende / hem gestadig tot het Prediken aanried / en inboezemde dat hy den Rechtzinnigen groot licht zoude konnen bybrengen. Kamphuizen had altijd (gelijk voren gezegt is) dusdanige aanradingen afgeslagen / bemerkende by zig zelfs / dat het gemoed eenes Kristelijken Leeraars van vele gebrekkelijkheden behoorde gezuivert te zijn / indien hy de waarheid / die na de Godzaligheid is / wilde voortplanten. Evenwel door dergelijke menigvuldige verzoeken begaf hy zig van nu af aan tot een naauwgezetter leven / oeffende de Godzaligheid / zocht niemand eer te Leeraren dan zig zelfs / en nam voor / die Goddelijke Studie niet na de werreld / maar na Gode aan te vangen. Die Heilige drift deed hem dikwils in een zaamheid tot zijnen God spreken. Hy bad God dagelijks op gezette uuren om wijsheid met vuerige tranen: Zoo dat / als zijn Vrouw hem afkomende veeltijds vraagde wat hem mocht drukken dat hy geweent had / hy haar antwoorde; dat hy geen droefheid uit die tranen schepte / maar dat deze tranen vreugdetranen waren. Het Boek van Poppius, d'Enge

Hy word weder tot Prediken verzocht.

Zijn Godsvrucht.

d'Enge Poort genaamt / prees hy zeer. En had groot leedwezen dat hy voorhenen in kostelyke kleedy vermaak had genoomen: hy beklaagde zyn vorige leven / 't welk zig na den vorm der burgerlyke ommegang had geschikt. De Mode (zoo als men die noemt) die verleyende dwingeland / stond hem nu zoo zeer tegen / als die hem voor henen behaagt had.

En nedrigheid.

Gelyk het dan een rechtschape Kristen past aan die kant te beginnen / welke hem de grootste overtuiginge des gemoeds veroorzaakt / alzoo begon hy nu de nedrigste weg met vaste schreden in te slaan / en vermaande zyn Huisvrouw dat gene af te leggen / waar in hy te voren zig verlustigt had / hy beweerde zyn gevoelen met de inzettingen van Jezus, onderwees / en vermaande haar / hoe een Kristen het veiligste behoorde te kiezen / om tot de oppergelukzaligheid te geraken / dewelke zonder een goed gewisse niet konde verkregen worden.

Hy stelt zig aan tot predicken.

En nadien hy zig reeds aan de Studie der Godgeleertheid had overgegen / neemt hy een besluit om den Schooldienst te verlaten / en het Predikampt by de hand te nemen. Eer hy 't Prediken aanvaarden heeft hy uit Utrecht aan de Juffer van Palant den voorgenoemden Brief gezonden / in welke hy handelt op een heerlyke wyze van de nuttigheid en zaligheid / die den Kristenen door verdrukkinge en kastydinge word toegebracht / en van meer dergelyke stoffe. Een Brief waarlyk vol zenuwen / vloeyend / handroerend / en waardig dat ze met aandacht doorgelezen werde. Zulx we te recht mogen zeggen datze mag gesteld worden onder de deftigste menschelyke Schriften / die ymand tot den Kristelyken Godsdienst zouden konnen bewegen. We konnen alhier niet nalaten zeker voorval te verhalen / 't welk hem / na dat hy van zyn Schooldienst ontslagen was / gebeurde.

Voorval in slechten staat.

Zekere eerlyke gebrekkelyke weduw Vrouw / die op 't uyterste zwanger was / en geen Bed had om op te leggen / had by den Rektor geweest om eenige penningen te verzoeken / alzoo zy een bedde voor ontrent twaalf guldenns te koop wist; doch deze man / niet genegen zynde zoo veel gelds te schieten / zend haar wech. Zy komt by Kamphuisen en geeft haar nood te kennen; dewelke met innerlyke ontferminge getroffen de bedroefde weduw van 't zyne helpt / niet tegenstaande zyn Huisvrouw / die aan 't aardsche vaster scheen / hem erinnerde dat zy beiden / in deze slechte gelegentheid / zelfs geld van nooden hadden. Doch hy onderrechte haar / hoe men de zake aan God den grootsten gever moest bevelen / en zyn plicht quyten / wanneer men zoodanig een armoede voor d'oogen zag. Niet lang daar na / als hy nu met zyn Huisgezin in verlegentheid geraakt zynde / op zekeren morgen stond heel vroeg noch niet opgestaan was / komt een Schippers Knecht aan zyn deur kloppen / brengende een pakje met vyf en 't zeventig Guldens aan aan Goud / onder 't opschrift: aan Dirk Rafelsz Kamphuisen. Vragende waar van daan het quam kreeg hy onzeker antwoord / zonder dat hy ('t welk te verwonderen is) ooit daar na heeft geweten van wie hem 't geld toegezonden is. Hy nam het dan aan / dewyl hy 't tot zyn nooddruft grootelyx van nooden had / zeggende met blydschap

aan zijn Huisvrouw /Zie doch hoe God de zijnen al slapende verzorgt.

Zijn Predikinge.

Na deze sukkelingen vangt hy aan te prediken / en leeraarde dikwils in plaats van gemelden Taurinus, wiens beurte hy veelmalen waarnam/ in den Utrechtsen Dom / met zoo groot een voldoeninge der toehoorderen / dat men naulijx geheugen had van dergelijke t'zamenvloeyinge van Menschen. Ider verwonderde zig ten hoogste over s'mans gaven / en deugdelijken ommegang. De Heer Ledenberg / en andere meer / waren verblijd dat Kamphuizen in dit loffelijk werk was getreden / en brachten te weeg / dat hy een vasten dienst erlangde tot Vleuten, een dorp buiten Utrecht / ter tijd en wijle dat voor hem beter gelegentheid zoude voorvallen / waar toe zy hem de hulpsame hand beloofden te zullen bieden. Twee jaren en een half bediende hy te Vleuten met groote eer een vroomheid het Predikampt / Leeraende ondertussen met onvermoeiden iiver te Utrecht/ en op andere omleggende plaatsen. Een ongemeene toeloop van allerhande Menschen verzelde hem / zoo wel van Pausgezinden / als alle die buiten hen zijn / nademaal hy in zijne Predikaatcijen altijd den toehoorderen de grond des Evangeliums verstandelijk verklaarde / hem bijzonderlijk vermaande de Heyligheyd van leven te betrachten / en eensonbevlekt gewisse Gode op te offeren ; 't welk zaken waren / waar in de voornaamste dienst der Kristenheyd behoorde te bestaan / en die niemand onder hen konde in twijffel trekken.

Hy word Predikant tot Vleuten.

Na dat het gerucht van zijn doorluchtige leere en leven alom verspreid was / kreeg hy 't beroep tot Amersfoort / 't welk door de navolgende onrustigheden geen voortgang had.

Hoewel we in 't verhaal van 's Mans aanstaande levens bedrijf onnoodig achten bijzonderheden aan te teekenen / die de ernsthaftigheid niet zouden konnen voldoen/ veel min gebeurlijke dingen/na 't voorbeeld van andere Schrijveren / tot eenige voorbeduidinge aan te merken / welk oud overblijfsel der bijgeloovige Heidenen al te vast noch in deze later eeuwen zijn wortelen behoud / en het dwaze brein van velen zoo beguichelt / dat ze geringe toevallen/die dikwils geen verwondering waardig zijn/ voor ik weet niet wat bestieringen weten af te schilderen / 't welk dan een glimp van waarheid heeft/ zoo wanneer de uitkomst hen naderhand de gevreesde zake eenigermate schijnt te leeren: dunken wy evenwel dat het den Lezer niet onaangenaam zal zijn/ indien we hem/ dusdanig eene bijsonderheid mededeelen / welke wy niet zouden verwaardigen te boek te slaan / indien niet eenige nauwe toepassing in dit voorspook ('k zal het voor deze maal met die naam doopen) konde bespeurt worden.

Aardig voorval.

'T gebeurde terwijl Kamphuizen noch op het Dorp Vleuten woonde/ en by fraay voormiddachs weder op zijn Studeerkamer zat / dat zekere Vogel / een Nacht-of Kerk Uil (zoo als men die noemt) met zoo groot een gedruis tegen de glazen komt aan vliegen/dat Kamphuizen in zijn aandacht gestoort wierd. Hy ziet op / en 't beest met verbaarlijke opgeslagene oogen en gespalkte klauwen gaat zitten voor de glazen. Kamphuizen opstaanden jaagt de Vogel wech; ze vliegt heen / en keert korts

daar

daar aan wederom met een ongeloofelijke verwoedheid / herbat haar vlucht / en borst vliegende door de glazen heen op de Kamer. Zy gaat zitten op de Lessenaar recht voor Kamphuizen, en kijkt hem aan met zoo een fel en staroogend Uilengezicht / dat hy eenigsints bevreesd wierd / dat het dier hem met open muil en pooten in 't aanschijn zoude vliegen. Evenwel hy grijpt den Uil in zijn hand / en werpt hem met kracht tegen de muur / dat hy dood bleef. Beneden komende vertelt hy zijn Huisvrouw dat Uilachtig voorval / en toont haar het gedoode Beest / zeggende; Ik zoude dit wel aanneemen voor een voorspook van ongeval / en ik vreeze dat de Kerk Uilen my zullen plagen. 't Welk in der daad geen ijdele vreeze geweest is / gelijk uit het verbolg klaarlijk zal konnen gezien worden. Hier by kan bequamelijk het Vaars passen / 't welk op een Schildery van een Paap / die onder Uilen stond afgebeeld / door P. Rabus wel eer gemaakt is.

Quaadaardige Uilen! die zoo hoog
Uw' woonplaats neemt in Kerkedaken,
Om met een verdoordringend oog
Uw' Weêrpartijders te genaken.
Wat hebt ge zelfs in ouden tijd
Met uw zoo ſpitsgeſcharpte klaauwen
(Dat menig Vogel 't denkt met ſpijt)
Een ander dood'lijk willen krauwen!
Wat hebt ge menig vrolijk Dier
Vervolgt? wanneer ge met uw bullen
Van 't Uilendom, met Kap, en zwier
Van kale Kruinen, en meer prullen,
Een vryen Vogel ruimen deed
Het Neſt, dat gy alleen wilt houden,
Hoewel ze met haar bloed en zweet
Zoo wel als d'Uilen daar aan bouwden.
Wat naam geve ik uw' boos gebroed
Die vrye Vogels wilt verjagen?
Gy heet Rans-Uilen, die verwoed
Elk derft aanranſſen, ſlaan, en plagen.
Het zy wat naam dat gy ook draagt,
'k Zeg U, dat gy my niet behaagt.

Vier of vijf dagen hier na trok Kamphuizen eens na Utrecht, daar hy met niet veel blijdschap wel haast van daan quam. Hy bracht zijn Huisvrouw de droevige tijding / dat de Waart-gelders tot Utrecht afgedankt waren / het roer der Regeringe aan nieuwgekorene Magistraats Personen was aanbevolen / en by gevolg zijn beroep na Amersfoort een einde had. Ider kan oordeelen wat nieuwe ontsteltenisse dit in 't Huisgezin heeft veroorzaakt. En noch bleef het daar niet by. Na weinige dagen word alom een Plakkaat verkondigt / waar in Kamphuizen, en alle die Zijn ongeval.

van zijn gevoelen waren/ verboden wierd te prediken/ het zy in Huizen/ Schueren/ op 't Veld/ of in Boomgaarden/ op verbeurte van Lijf-straffe. Hier was het begin van zijn aanstaande verdrukkinge/ en ellenden/ dewelke veler anderen nakomelingen niet zonder droefheid aan deze tijden konnen gedenken.

Tantum relligio potuit ſudare malorum.

Zoo veel rampzaligheen kan Godsdienſt twiſt verwekken.

En 't is te beklagen/ dat het vrye Neerland zelden van deze inwendige razerny is bevrijd geweest/ niettegenstaande d'ervarentheid leert dat de vrugten van zo verfoeyelijk een landplaag haar altijd dier gestaan hebben. Kamphuizen door deze ramp schielijk getroffen/ hoewel hy dezelve door af door 't verschijnen van ongelukkige wolken genoeg gevreest had/ wist niet in d'eerste opslag wat zig te doen stond. Hy blijft noch drie maanden te Vleuten, en bevond dat zijn gemoed hem voorzeide/ meer aan Goddelijke dan Menschelijke inzettingen verplicht te zijn. Zoo dat hy dikwils voor zijne gemeente predikte; ook zelfs in de open lucht met ongedekten Hoofde. Waaromme sommige hem bywijlen vermaanden den hoed op te zetten/ maar nooit dede hy zulx/ zeggende dat men om Gods eere te verbreiden zoo teeder niet behoorde te zijn. 't Geviel op zekeren tijd dat hy buiten op 't veld stond te prediken/ voor meer dan duizent toehoorderen/ die uit verscheide plaatzen by een gerot waren. Als hy noch bezig was/ quamen ettelijke Soldaten in volle geweer om hem te verstoren/ en maakten zoodanig een wanordre onder 't Volk/ dat hy genoodzaakt wierd het werk te staken/ wel meest op 't verzoek der Toehoorderen zelfs/ die hem boven maten lief hadden. Wel dan zegt hy/ nadien Gy begeert dat ik zal ophouden/ volgt my/ ik zal u geleiden daar wat goeds geleerd word. Hy gaat hen als een trouw Harder voor/ zy volgen hem (hoe groot een yver!) tot op zeker dorpje Hermelde/ niet verre van Vleuten ge.egen. Aldaar was zeker Predikant van de Societeit gestelt/ een man van Godvruchtig leven; die toenmaals zijn vrijheid noch behouden had. (Want de Schout van die plaatsen viel Kamphuizen wel meest hard/ om dat hy te veel predikte dat men een nauwgezet leven moest leiden/ 't welck hy niet wel lijden mocht/ oordeelende dat het zoo effen niet konde gaan.) Deze Predikant stond ten zelven uere op stoel/ als Kamphuizen met zijne meenigte aanquam/ dewelke nauwlijks in de Kerk konde staan/ of zitten. Als hy Kamphuizen, welke hy om zijne gaven zeer beminde/ kende/ trad hy aanstonds van de Predikstoel/ en verzocht hem dat hy in zijn plaats wilde opklimmen om den Volke te leeren/ gelijk Kamphuizen op zijn ernstigh verzoek dede. De vergadering gescheiden zijnde trok elk zijn's weegs. Maar eenige Persoonen van boven maten grooten yver quamen tot hem van Amsterdam/ verzoekende dat hy hem wilde verzellen/ en hier en daar ook prediken. Onder dezen was zeker Advokaat Lingborg, die hem zeer beminde,

Zijn predikingen ontrent Vleuten, en elders.

minde. Zy hadden by zig een groote wagen / waar op ze gezamentlijk gingen zitten met Kamphuisen, die hun verzoek toestond. Maar zie daar weder een ander ongeval. Zy wierden verrast van eenige Soldaten die hen onderhaalden / en gevankelijk na Heusden voerden / alwaar hy veertien dagen in den Kerker doorbracht / zonder dat zijn Huisvrouw wist waar hy mocht gebleven zijn. Na dien tijd quam hy weder t'huis in de middernacht / zeer vermoeit en afgesloofst zijnde / gebood zijn Vrouw wat spijze te bereiden / alzoo hy dien dag niet gegeten had / en zig een weinig met eten en rusten verquikt hebbende vertelde hy haar zijn gansche wedervaren / en zegt dat hy dezelve nacht weder moest vertrekken / zonder verdere bijvoeginge. We zullen hier veele byzonderheden verzwijgen / omme / zoo veel wy konnen / het kort begrip van zijn leven langs een voegelijke draad te vervolgen. Hy neemt dan weder zijn afscheid van deze bedroefde Huisvrouw / in de nacht / en begeerde niet te melden waar na toe hy ging / op dat zy haer niet zoude mogen verspreken / en als zy gevraagt wierd / met waarheid en verzekering antwoorden; echter belooft hy dat hy alle acht dagen haar zal laten weten hoe den staat zijner gezondheid was / alzoo hy wel eenigen tijd mocht komen uytteblijven / zonder dat hy daar by zoude voegen waar hy telkens mocht zijn. Met dusdanigh een kommer ging hy over al prediken / en vermanen / en was in zijn gemoed aangedaan met een heilige drift / om zijnen naasten tot liefde / en heiligheid des levens te brengen. Zijn Huisvrouw ongerust zijnde ging somtijds op verscheide plaatsen / dikwils ook by nacht / en in't duyster / om niemand achterdocht te geven / doch trof altijd het ongeluk / dat zy gedurende dezen tijd / juist aanquam als haar man was vertrokken. Eer dat het verbod zoo scherp was / reisde zy veelmalen met hem ter plaatse daar hy ging prediken / en zijne broederen bezoeken. Gelijk het toen eens gebeurt is / dat hy te Rotterdam gekomen zijnde aldaar op een ledige plaats predikte / staande hoogverheven op eenige tonnen of holle vaten / met zoo groot een kracht van woorden / en hartroerende bewegingen / dat de omstanders zig van weenen niet konden onthouden. Hy had zijn Text genomen uit het vierde kapittel van den Apostel Paulus aan de Hebreen / en aldaar aan het dertiende vers; dat'er / namentlijk voor de oogen des Heeren / met wien we te doen hebben / niets verborgen / maar alles openbaar en naakt is. Over welke woorden hy een ernstige en heerlijke verklaringe / en een aanmerkenswaardige toepassinge heeft gedaan / die de leesgierige in het tweede deel zijner Theologische werken konnen vinden. Als hy noch met prediken bezig was quam zeker Borgermeester voor by / dewelke dit werk ziende / stil bleef staan / en beval dat hy zoude ophouden / dreigende hem met deze vot Hollandsche woorden: Veugel men zelje wel hebben. Kamphuisen in yver opgetogen zijnde kreunde zig des niet / tot dat eenig rumoer onder den volke scheen te ontstaan / alzoomen bemerkte dat het op Kamphuizen gemunt wierd. De Predikaatcy was nauwlijks geeindigt / of de Vrouwen (die in alle voorvallende gelegentheid niet konnen

Hy werd met ander volk gevankelijk na Heusden gevoert.

Hy predikt te Rotterdam.

nen nalaten hunne voorbarigheid te toonen) rukten hem uit medel doogentheid van de tonnen af, zetteden hem een Schippers hoed op/ en deden hem een kraag aan; de mantel afgenomen zijnde/ die ze als eenig pakje oprolden. Dus gaat hy onbekend midden door den drang/ zelfs voorby den Burgermeester/ en komt ten huize van eenen Willem Vieruly, alwaar zijn Huisvrouw hem was wachtende. Ze kende in't aankomen haar Man niet/ doch als hy zig had geopenbaart/ warenze onderling verblijd/ dat hy in deze kleedy zoo onkenbaar was: en omme veiliger te zijn/ trok de vrouw ook andere kleederen aan/ met meininge omme na Dordrecht te vertrekken. Kamphuizen vraagde zijn Huisvrouw wat zy dachte van zoodanig een wijze van prediken. Waar op zy antwoorde; dat het best/ na haer oordeel/ gelaten was: want hoe wel zijn oogmerk goed was om een ziel te winnen/ dat echter in soodanige beroerelijke gevallen tien zouden konnen verloren gaan. Daar by meynde zy/ was hy verbonden de Magistraat te gehoorzamen/ en niet te prediken alwaar 't dat de gemeinte hem verzocht. Hy antwoorde hier op/ dat dezelve gedachten hem ook ingevallen waren/ want dat hy wel zag dat 'er onder de toehoorderen zoodanige waren/ die geen zwarigheid zouden maken zig met de wapenen te verdedigen/ 't welk grootelijks tegen zijn gevoelen streed/ en dat hy liever wilde ophouden/ dan oorzake wezen/ dat eenige onbedachte/ d'eene burger tegen den ander/ zig te weer zoude stellen. Zy reizen voorts na Dordrecht/ en nemen maar voor eene nacht hun verblijf by haar Moeder/ dewelke hen met groote kommer en beschroomtheid herbergde/ nademaal zy voor oproer vreesde/ want het was nu zoo hatelijk een Remonstrant aan te houden/ als een gedrocht binnen 's huys te hebben. *Tantum potest præjudicata opinio* Zoo veel vermag een vooroordeel, zegt Cicero. 's Anderendaags begeeft hy zig eens na Waalwijk, omme aldaar de geestelijke broederen te bezoeken/ zijn Huisvrouw bleef ondertussen by haar Moeder. De Waalwijksche broederen hadden met Kamphuizen gesprek over den tegenwoordigen stand van prediken. Zy oordeelden dat hy wat moest toegeven/ en zijn gevoelen wat bedekt houden/ al waare het goed. Dat men zig bequamelijk na andere menschen wel schikken konde/ en diergelijke redenen meer. Hy antwoorde dat hy nu noch nooit van gevoelen zoude werden na de lessen van anderen te prediken; maar alzoo hy rekenschap geven moest van zijn doen en laten aan God alleen/ dat hy alleen zijn geloof en gewisse moest beleven. Dat hy nooit eenen ander de maat of bepalinge van regelen begeerde te stellen/ en daaromme verzocht dat men hem dergelijke vryheid/ die in Kristus is/ geliefde te gunnen. Te Dordrecht wedergekeert zijnde/ trok hy met zijn Huisvrouw weder na Vleuten/ van waar hy dikwils na Kampen en andere plaatsen meer gezonden wierd/ daar de geestelijke oorlog fel aanging. Wederom na 't sukkelen van meer dan drie maanden/ in welke zijn Huisvrouw hem maar eens had mogen spreken/ ontbied hy haar te Loenen. Zy trekt zwanger daar na toe/ en vind hem in goede gezondheid/ en by goede vrinden te Herberge. Zy bleef niet langer dan vier en twintig uren

Hy gaat voort met prediken.

hy

by hem / en keert weder tot haar huishouden. Hy bleef noch eenigen tijd
daar / maakte verscheide Liederen tot zijn eigen en zijns naastens ver=
quikkinge / ook eenige Rijmen die op dien tijd byzonderlijk pasten. Hier
van daan trekt hy na Amsterdam, en huert aldaar een wooninge in de
Laurierstraat / by de Lijnbaan omtrent de Schans / om van den volke Woont te
niet bekend te zijn / en was in zijn hart verblijd dat hem gebeuren mochte Amster-
by zijn Vrouw en Kinderen huis te houden / 't welk hem in langen tijd dam.
niet geoorloft was geweest. Hy schrijft aan zijn Huisvrouw / en ontbied
haar by hem te komen woonen / radende dat zy den overtolligen imboe=
del zoude verkoopen / en niets behouden / dan 't geen zy grootelijks van
nooden hadden: gelijk zy ook dede / en ontfing van de verkochte goede=
ren omtrent vier hondert guldens / welke penningen in dien tijd byzonder
wel te pas quamen. Dus quam zy by haar man te Amsterdam, met
haar huisgezin / 't welk zy aldaar vijf weken hielden / en had ondertussen
een heimelyke plaats / alwaar hy zig des nood zijnde zoude konnen ver=
steken. Hy was eenige dagen by eenen Willem Jansz op 't water in de
Zonnewijzer / en daar na by een Kistemaker Heere Janszoon genaemt /
wiens zwager een brouwer zijnde een knecht had / dewelke Kamphuizen
meende te verraden / waarom zy onder elkanderen dezen quant Plaan
noemden / ook hadde hy een boosaardige dienstmaagd / dewelke van zoo
groot een onbeschoftheid was / datze Kamphuizen dreigde te zullen aan=
klagen / 't welk hem noodzaakte te vertrekken / en van plaats te veran=
deren. Frans Welfers van den Berg, een vroom man / noodigde hem ten
zijnen huize / en bood hem Herberg aan / by wien hy omtrent den tijd van
drie maanden zijn verblijf hield / met zoo groot een stilheid / dat hy gedu=
rende den voornoemde tijd zijn Huisvrouw maar twee of driemalen had
konnen spreken / niettegenstaande zy / na dat hy hier veertien dagen ver=
toeft had / in de kraam gekomen was. Hy bracht deze tijd door met
naarstig studeren / en vertaalde vele stichtelijke boeken uit het Latijn /
welker sommige ons ter hand / en 't licht gekomen zijn. Wederom scheen
zig een gelegentheid voor te dragen / die hem na lang sukkelen wat ver=
quikking zoude hebben konnen geven / indien niet de alomwentelende wis=
seling der werreldsche zaken zijn opzet had verbroken.

Doch Kamphuizen, door ongemakken beproeft / was tegen alle ramp=
spoed gehartigt / dewijl de hope des onsterffelijken levens zijn harte be=
straalde / en tot gedult ontvonkte / nessens de gedurige hulpe des Al=
machtigen / die hem in alle voorvallen verzelde / en versterkte om noch
meer ongevallen met wakkeren moede uit te staan. Hem was voorgeko=
men / dat hy te Norden gelegentheid zoude konnen vinden om met het
drukken van boeken / de werreld / en zijn huisgezin te konnen dienst
doen: men zoude het werk aanvangen in medgenootschap van eenen Pie-
ter Arentsz, die in de konst van boekhandelen en drukken ervaren was.
Kamphuizen neemt het by de hand / en trekt met den voornoemden vrind
na Norden: alwaar hy in kennisse geraakte met den Grave van Em= Hy trekt
den / van welke hy Octroy en toelating verkreeg / om aldaar te mogen na Norden.

C

druk=

drukken. De Graaf zelfs had groote achtinge voor Kamphuizen, en gebruikte hem tot het drukken van zeker groot boek voor hem, 't welk hy wegens zijn onschuld, en geledene ongelyk in 't licht gaf. 't Werk scheen wel te gelukken, en in deze staat konde hy bequamelyk bestaan. Doch was veeltijds ziek, en met d'een of d'ander lichaams zwakheid gequelt, ontstaande uit zijn ballingschap, en ongemak der Zee, die hy niet konde verdragen. Hy heeft in zekere ziekte die hem wel meest trof op zyn krankbedde twee brieven geschreven, dewelke in 't licht zijn gekomen, en onder zyne andere brieven konnen gezien word, gegeven in Norden den 13 Augustus 1620.

Pest aldaar. Als hy uit deze krankheid was verlost, begon de Pestziekte op die plaats zoo fel te ontsteken, dat een ongeloofelyke menigte menschen in korte dagen wechstorven: 't welk een droevige tijd veroorzaakte, als wanneer men byzonderlijk des evennaastens hulpe en liefdeplichten van nooden heeft. Ter zelver stede was gevlucht eene Johannes Gelteranus Predikant der Remonstranten, een man van groote geleertheid en deugd, dewelke aldaar de eenige halsvrind van Kamphuizen was. Deze twee strekten voor doorluchtige voorbeelden, niet alleen in een oprechte eensgezintheid wegens het betrachten van hunnen kristelijken yver, maar zetteden ook elkanderen voort in de liefde tot hunnen naasten. Want, gelijk het in Pest tijden geschied, d'eene borger was voor d'ander bevreest. Vele arme menschen leden gebrek, en storven van alle menschelyke hulpe ontbloot zijnde. Des gingen deze twee dag aan dag d'armen vertroosten, en de hulpzame hand bieden, brachten na hun vermogen, groote verquikkinge, en voorzagen hen van noodige middelen. Want hoewel zy van hem zelfs kleen of weinig vermogen hadden, echter bewogen zy in deze gelegentheid de genen die meer bezaten, om hunne ellendige medemenschen in zoo groot een nood mildelijk by te staan. Toen bleek de plicht der weldadigheid, en yder erkende Kamphuizen als een Man van kristelijke deugden, wiens wederga onder hen niet te vinden was. Dikwils ging hy met den godvruchtigen Gelteranus by nacht de dooden uit de huizen halen, en hielp die begraven, en weigerde niemand zijn dienst, hoe wel andere, welken 't desgelijks wel gepast zoude hebben, zig tot dat noodige werk weinig genegen toonden. Eindelijk rukte deze droevige ziekten plaag den deugdelijken en getrouwen Gelteranus wech; welk verlies Kamphuizen zeer betreurde. Deze Gelteranus is de Maker van 't Latijnsche gedicht Idololenc us, 't welk in de Liedeboeken van Kamphuizen gedrukt, en op zijn verzoek door hem in Duits Rijm is overgezet onder den naam van Strat rijm der Schilders, of Beeldenstrat. De Huisvrouw van Gelteranus was een doordeugdelijke en verstandige Vrouw, voor welke Kamphuizen het Liedje maakte, waar toe mijn Ziel waar toe gesteent? Desgelijks voor haar Zuster, een Godvruchtige Dochter, die zeer ellendig ziek lag, een ander, beginnende, Het is niet t'allen tijde van vreugde dat men zingt. Doch deze twee vrome Vrouwen zijn nevens 't gantsche Huisgezin van Gelteranus, niet lang na zijn

zijn overlijden / door de besmettelijke ziekte gestorven. Echter was Kamphuizen, midden in deze sterfte van het sterflot bevrijd / mitsgaders zijn geheele Huisgezin / 't welk door geene de minste besmettinge is getroffen geweest. De beschrepelijke Landplaag begon nauwelijks te minderen / als wanneer Kamphuizen wederom genoodzaakt wierd te sukkelen / en d'eene ramp op d'ander te dulden. Hy verstond uit zekeren Brief van de Heeren Staten geschreven / dat binnen tien dagen de Graaf van Mansveld met een geweldige macht Soldaten aldaar zoude aankomen en alles verwoesten; 't welk ook geschiede. Kamphuizen, dan hier af van te voren verwittigt / staat op om 't aanstaande onheil der vyandelijke handen t'ontvlieden / en reist met de laatste Schepen na Harlingen. Op welke reize hy zulk een onweder op Zee had / dat het Schip en Volk groot gevaar liep / bleef derhalven wel tien of elf dagen op reis / en wierd eindelijk te Scholbag op de Wadden uitgezet / waar van daan hy met zijn Vrouw voorts na Harlingen trok. Alhier kreeg hy zijne Kinderen na 't verloop van twee of drie dagen / en geraakte by een goed vriend van hem Inne Juriens genaamt / een Heer van de Directie, zoo als men die daar noemt / dewelke hem in alles te recht hielp / en hem een woonplaats beschikte / in welke hy niets konde uitrechten dan zijn ledigen tijd met Godvruchtige bezigheden doorbrengen. Hy gaf zig over tot schrijven en lezen / en voltrok toen het grootste gedeelte van zijne stichtelijcke Rijmen / door welke hy by lieden van oordeel groote lof behaalde / hoewel sommige oordeelden dat zijne gezangen te diepzinnig waren / (die naam gaven 't de onkundige) welke hy gewoon was te antwoorden / dat hy de eenvoudigheid altijd op 't oog had / en niet eenvoudiger zoude konnen maken. Het Gezang / beginnende; Nu treurt mijn Ziel in deze droeve stand, maakte hy ten dien tijde voor zeker goed vrind Andries Rintjes genaamt / zijnde een Schipper / wiens Zoon op Zee met het Schip verongelukt was.

Zijn Dienstmaagd quam hem op zekeren tijd zeggen / dat ze in zeker steegje geweest waar / in 't welke een arm Man ziek lag / waar op hy straks zijn Vrouw uitzend omme de zake te vernemen / dewelke die bevind gelijk de Meid gezegt had / zoo dat de Man nauwlijks eenig deksel op 't lijf had. Kamphuizen, hoewel zelfs genoegsaam in armoede vervallen / deed zoo veel als hy konde / meenende in zoo een hooge nood zijn's evennaasten verbonden te zijn wat meer dan gemeen te doen / zond van zijne twee Tabbaarts of Nachtrokken die hy had / den zieken Man de beste / met een Rijksdaalder aan Geld / 't welk hy door zijn Huisvrouw zelfs deed brengen. Als de Dienstmaagd / buiten Kamphuisens weten naderhand by den Man geweest waar / quam zy t' Huis boodschappen / dat de zieke haar de getrouwe hulpe van haar Meester verhaalt / en zuchtende daar bygevoegt had / Ach ik verwondere my, dat men een Man van zoo groote liefde, vervolgt! Zie hier een voorbeeld van weldadigheid / dewelke hoewel gering / ten opzigt van meerder / echter in Jesus naam na zijn kleen vermogen groot was. Een voorbeeld / zeggen wy / voor u o Kristengeloovige! die van de Kristelijke waarheid in uwe zielen verzekert

Zijn mededeelzaamheid aan een Zieken.

kert zijt/en voorgeeft Godsdienstiglijk te gelooven/ dat de barmhertigheid tegen 't oordeel zal roemen; maar die daar nevens met overbloed van aardsche middelen voorzien / en zoo vast aan d'aarde gehecht zijt/ dat gy en Hemel en Aarde gaarne teffens zoude willen bezitten. Ga heen gy geveynsde huichelaren / die met een statige trony uwe nedrigheid vertoont / en van 't gros der menschen wilt afgezondert schijnen/ daar gy echter van uwen onrechtvaardigen Mammon/aan wien gy alleen verslaaft zijt/ geen vrinden maakt/maar na uwe beurzen(op dat ik zo spreke) krom gaat:die de weldadigheid ten hemel verheft/ en het gebod van God boven al, en uwen naasten als u zelven lief te hebben voor d'inhoud der Wet erkent/ en echter zwoegt en zweet om op onbedekkelijke middelen uwen onverzadelijken goudhonger te voldoen/ die in den korten tijd uw 's levens/ zoo onedelmoediglijk doorgebracht / niet te voldoen is; als wanneer gy/ na al uw rapen en schrapen ten grave daalt / niemand nut dan uwe gratige erfgenamen / die lang voorhenen uw dood hebben afgewacht / en namaals uwe namen met bespottinge herdenken. Te recht zegt onze Dichter elders in zijne Psalmen.

Een ander zal 't bewaarde goed verteren,
O schrale vrucht van 't pijnelijk begeren

De Lezer belge zig niet dat we hier wat wijdloopig zijn.

Geldgierige! wat baat u 't goud
Door zorg en kommering verkregen?
De grondvest, daar gy los op bouwt,
Is al te slibberglad gelegen.
Wat baat u 't geen ge niet geniet?
Is dit niet u Talent verborgen?
Maak rekening, 't zal u verdriet,
Nachtwakingen, en aardsche zorgen
Bereiden (ach een krank gewin!)
Gy wint een drekhoop voor een goudmijn.
Dit is 't, waar op gy met uw' zin,
En ziel, hoovaardig durft en stout zijn.
Gun liever God uw goud en goed.
Geen hooger rente, als die de hemel
Geeft in een vollen overvloed,
Ver afgezondert van 't gewemel
Der werreld. Volg Kamphuizen nae.
By God is winst, by menschen schae,

De Dienstmaagd / van welke we hier voren hebben gesproken/ baarde wederonrust/ als of de boosheid tegen Kamphuizen teffens alle hare vergiftige pijlen gescherpt had. Want uyt zijn dienst gescheiden zijnde was ze getrouwt

trouwt met een Soldaat/ en alzoo deze staat hun weinig opbracht/bedacht zy middelen om aan geld te geraken/ hoedanige menigvuldige voorbeelden van dergelijke alom bevonden zijn. Ze had voorhenen wel gehoort dat de geen/ die Kamphuizen quam aan te klagen vijf hondert guldens tot beloo- ninge zoude genieten: des raad zy (O trouwloosheid!) haren Man dit geld te willen verdienen. Maar gelijk verradery zelden ongeopenbaart blijft/ alzoo wierd dit Schelmstuk lichtelijk bekend. Haar Man had aan zeker makker deze gelegentheid van winst bekend gemaakt/ en die weder het zelve zijn Huisvrouw voortgezegt/ dewelke/ 't zy uit toegenegentheid/ of hope van vergeldinge/ den aanslag aan Kamphuizen volkomentlijk ont- dekte/ en hem vermaande te vertrekken. Kamphuizen, niets meer vree- zende dan de bange en nare Kerker/ oordeelde veiligst te zijn het geoorlof- de middel te gebruiken om in een andere Stad te vlieden/ wanneer men in d'eene vervolgt word. Hy verwittigt van deze zaak zijn goede Vrind Inne Juriens, dewelke hem raadde voor een tijd te vertrekken na Amel- land, ter tijd en wijlen men zien mochte hoe de zake verder zoude uit- vallen.

Deze eerlijke Man beval hem aan zijn 's Vrouws Zuster/ aldaar woonachtig/ dewelke met alle spoed haar Man verzocht den Heere van Amelland, te willen verzoeken om Kamphuizen vryheid van verblijf al- daar te vergunnen/ welk verzoek de gemelde Heer toestond. Hy trekt na Amelland.

Hy trekt dan/ na dat hy te Harlingen een jaar gewoont had/ als een verschobe Sukkelaar met zijn Huisgezin na Amelland, zijnde een zeer dor/ en onvermakelijk Eiland aan de Noordzee gelegen/ wel meest be- woont van Visschers en boeren. Alhier woonde hy ten huize van zekeren welmeenenden Boer/ by wien hy eenige Boeken uit de Fransche Tale/ ten verzoeke van eenen Kolijn, overzettende. Negen Maanden bracht hy op deze plaats met groote naarstigheid door/ voornamentlijk in Gods- geleerde oeffeningen. Hier schreef hy dat lofwaardige Boek van 't onbe- lijk oordeel. Een verhandeling vol stoffe en gedachten/ waar in hy de menigvuldige listen des Satans op 't allerklaarste ten toon stelt/ bewij- zende in 't kort deszelfs aanleidinge om de Menschen te verlokken/ en ten verderve te brengen. Hy vertoont ook hoe noodzakelijkelijk het zy/ dat yder Mensch in zaken van Godsdienst zijn oordeel moet toetsen. Dat de Godsdienst te doorgronden niet een 's anders maar een ijders werk is/ van Gode ons allen op 't hoogste aanbevolen. We willen den Lezer ver- manen/ deze leeswaardige bladen te doorloopen/ niet twijfelende of yder/ die dezelve zonder vooroordeel kome te doorbladeren/ zal stoffe vinden om zoodanig een verstand te roemen/ 't welk de gemoederen kan redden voor quade gevoelens/ die/ wanneer ze eens ingezogen zijn/ zelden zonder groote zwarigheid konnen afgelegt worden.

Terwijl hy alhier te Amelland was/ begon de lucht hem meer en meer tegen te staan/ en zijn zwakke natuur te beschadigen; derhalven zijn ge- dachten nemende om eenige gelegentheid aan te vaarden/ trekt hy som- wijlen van huis/ zijn Vrouw en Kinderen ondertusschen daar noch la- Trekt van Amelland.

Trekt van Amelland. tende / doch bestelde haar niet lang daar na te Harlingen / uit vreeze voor de Mansfelders. Aldaar vijf of zes weken verblijf genomen hebbende / laat Kamphuizen haar weten / dat hy te Dokkum een woninge gehuurt had / en op 't aanraden van goede vrinden van meeninge was eenige winkel te doen / belast haar derwaarts te reizen / en hem binnen weinige dagen te verwachten. De Vrouw begaf zig op reis / en quam met groot ongemak tot Holwert aan / afgemat en by na ziek van de moeyelijkheden der wegen. Ze konde / 't geen haar meest drukte / in 't eerste by niemand Herberge vinden / tot datze eindelijk te recht quam by zeker persoon / aan een gebroke been te bed leggende / dewelke ter eerbied van Kamphuizen, hoewel hy hem niet anders dan door 't gerucht kende / de Vrouw en Kinderen vrindelijck ten zijnen huize ontfing / en van alles voorzag. De Dochter van den Man toen ter tijd de Bruid zijnde / verzocht de Vrouw / eerze vertrok / dat ze met hare Kinderen de Bruiloft wilde bywoonen / begeerde geen penning van de verteerde kosten / en verzocht dat Zy / of haar Man / zoo meenigmaal als zy te Holwert quamen / ten haren huize hun verblijf wilden nemen. Ook wierd voor haar een Wagen bestelt om voorts op Dokkum te rijden. Ondertussen was Kamphuizen heimelijk te Dokkum, alwaar zijn Huisvrouw hem vond / doch op hunne aankomste / sprong het gewone ongemak hen weder tegen de schenen. De man / van welke zy de woninge hadden gehuert / was overleden / en deszelfs Vrouw wilde de verhuringe / die haar Man gedaan had / geen gestand doen. Ze verkregen echter by zeker goed vrind inwoninge voor weinige dagen / en huerden een ander huis. De Overheden dezer Stede hebbende Kamphuizens aankomste verstaan / wilden niet lijden dat hy of zijn Vrouw aldaar zouden wonen / verboden derhalven het Huis-raad te lossen / bewilligden echter naderhand door goede voorspraake van brave Mannen / dat de Vrouw met de Kinderen blijven zoude; maar Kamphuizen zelfs / om dat hy een Arminiaansch Prediker was / moest wederkeeren. Hy vertrekt dan / en komt / na dat zijn Vrouw aldaar twee maanden gewoont hadde / wederom. Terwijl hy zig hier stil hield quam tot hem zekere Dochter uit Norden vluchtende / voor de woede der Mansfelders / welke hy uit medoogentheid in zijn huis nam: En ondertusschen word de Overheid bekend gemaakt / dat hy in de Stad was. Zy ontbieden hem op het Raadhuis / en 't Plakkaat hem voorgelezen hebbende / zeiden zy hem van dat zy volgens deszelfs inhoud hem niet zouden konnen dulden / om dat hy een Arminiaansch Predikant was. Maar byaldien hy met zijn handteekinge wilde belooven niet meer te zullen prediken / het zy heimelijk of in 't openbaar / gelijk de Heeren Staten met hun Plakaat wilden / dat hy als dan in de Stad wel konde blijven. Kamphuizen antwoorde met een bedaart gemoed en zedige woorden: dat hy der Heeren voorstel wel verstaan had / ontschuldigende zig / dat hy volgens drang van zijn gewisse niet konde belooven / het gene zy van hem begeerden / maar wel / dat hy zig altijd gedragen zoude als een trouw en gehoorzaam borger / die nooit gedachten zoude maken om eenigen oproer

Komt te Dokkum.

of

of mustery te verwekken / maar veel eer dezelve met alle zijne pogingen zoude verhinderen / nadien hy daar van altijd een groote afschrik hadde gehad. Voorts toonde hy hen / dat hy niet gaarne de talent die hem van God toebetrouwt was wilde verbergen / maar liever dezelve op 't allerveiligste tot zijne / en zijner naasten behoudenisse besteden / volgens de lesse van zijnen en onzer aller grooten Heer en Meester Jesus / waar uit de Heeren zouden konnen afmeten dat van zoo een man geene de minste zwarigheid te verwachten ware. Ze lieten hem zonder uitspraak te geven tot nader bescheid vertrekken. Het scheen doch Kamphuizen eigen / door den last der werreld geperst te worden / sukkeling op sukkeling uit te staan / en na veele rampen hier op aarde / met een welbereide ziele ter haven der onsterffelijkheid in te zeilen. Aan zijn rechter been onstond zeker gezwel / 't welk hy in 't begin weinig achtede / waar door het dag aan dag verargerde / en hem van smert in 't bed hield. Terwijl hy aan dit toeval ziek lag / vond hy geraden eenig middel van kostwinning by de hand te nemen / zond tot dien einde zijn Huisvrouw na Amsterdam, om eenige Lywaden te koopen / van welke hy te Dokkum een winkel zoude toestellen. En hier ontmoet haar een tweede ramp / terwijl de eerste aangroeit. Als de Vrouw te Amsterdam was / komt by haar zeker Predikant Henricus Hollengerus genaamt / dewelke haar ten besten ried / haar voorgenome werk van Linnen koopen niet te volbrengen / alzoo hy tijdinge gekregen had / niet alleen dat haren Man weder op nieuws de Stad ontzegt was / maar ook dat het toeval aan zijn been hoe langer hoe quader wierd / waar door hy groot gevaar liep dat het zoude moeten afgezet werden. Men verbeelde zig eens hoe hard deze boodschap op des arme Vrouws harte trof. Ze scheid met droefheid van haar voornemen / en trekt onverrichter zake weder na huis / alwaar zy de zaken t'eenemaal / ja noch ellendiger bevond / dan haar gezegt was. Zoo gaat het in deze werreld / en volgens 't zeggen van onzen Dichter

Zijn verantwoording aan de Overheid van Dokkum.

Verdere ramspoed.

Het ongelijke lot
Bespeurtmen / in 't genot
Der aardsche dingen.
Den boozen gaat het wel
Den vroomen komt gequel /
En ramp bespringen.
De deugd blijft altijd dog / of meest verschoven /
De zond' / haar tegendeel / legt veeltijds boven.

Als zijn Huisvrouw hem vraagde hoe hy zig bevoelde / antwoorde hy / met my is 't wel gestelt / Gods werk is goed : en vermaande haar in zijn lijden / dat zy doch voor al geduldig wilde zijn / gelijk hy was / dat ze de zake wilde bevelen aan den God aller genaden / dat die

Gedult in lijden.

die na de bezoekinge ook een upkomst zoude verleenen. Doch zy konde zig somtijds niet zeer gemakkelijk daar na schikken. Zy zeide menigmalen tot hem / dat hem Jobs bezoekinge overquam. Dat 's waar (voegde hy daar op) dat gelijkt 'er wel na / en heffende zijne oogen na den Hemel / dankte hy God / die hem Jobs geduld had verleent / met welke hy alle de zware bezoekinge konde wederstaan. Ze heeft zelfs na zijn dood verhaalt / dat hy veelmalen tot haar gewoon was te zeggen. Ik wenschte wel / o waarde Vrouw / dat gy geen meerder werk van de werreldsche zwarigheden maakte / dan Ik. Een ander tijd zal komen / wanneer alle druk en ellende een eind zal genomen hebben. Het geluk der Kristenen hebbe ik altijd geoordeelt niet gelegen te zijn in dit leven. God heeft dat tot zijnen besloten tijd bewaart / om als dan 't zelve met opgehoopte maat zijne Liefbelingen toe te meten. Hier na kan mijn Ziele / die door geene rampen / hoe groot die ook zijn / tot wanhoop te brengen is / zig alleen verlustigen / hier na wil ze alleen verlangen. Niet anders / dan gelijk hy zelve in zijn Uitbreidinge / Koning en Profeet David spreken doet

Psalm 3. vers 8.

Als 't hart / met troost bestraalt /
De troostreen dieper haalt /
En nader gaat beschouwen /
Te meerder word het vast /
En des te hooger wast
Het mannelijk vertrouwen.
Al drongen op my in
Met een verbolgen zin /
Veel duizent Yz're koppen;
Al waar ik rond benart:
Noch zou / noch zou mijn hart /
Van vreeze niet eens kloppen.

Hem word de Stad Dokkum ontzegt.

Wederom komt een Bode uit last van de Rechters hem aanzeggen / dat hun begeerte was / dat hy binnen vier en twintig uuren uit de Stad zoude vertrekken. Hy antwoord / dat het hem wegens zijn ziekte / en beenwonde ondoenlijk is / of zoo de Heeren hem ellendige in de Stad niet gelieften te dulden / dat ze hem dan uit de Stad zouden moeten doen dragen. Doch eenige Mannen van aanzien quamen van zelfs / die gehoort hebbende / by hem / zeggende / dat zy voor hem by de Heeren zouden gaan / gelijk zy deden / en brachten door overtuiginge zoo veel te weeg / dat ze hun besluit veranderden / en hem vergunden in de Stad te mogen blijven.

Hy krijgt eindelijk Vryheid om te Dokkum te wonen.

Deze ziekte geduerde tot Mey toe / op welke tijd hy genoodzaakt wierd te verhuizen / en in een Bakermat in zijn nieuwe woninge overge-

gebracht/ in welke hy niet lang gewoont had/ als God de opperste Geneesmeester hem van zijn krankheid/ en wonde des beens verloste/ zoo dat hy in volkomen gezondheid herstelt wierd. Men begon dan weder een middel te veramen/ om het Huisgezin eerlijk te konnen voorstaan. Zeker Fakroor/ die veel in Vlas handelde/ ried hem aan/ de Vlaskoopery by de hand te nemen/ en om dat hy geen kennisse daar van had/ voor eerst te klein reeden (zoo als men 't noemt) belovende hem in alles voor te helpen/ 't welk Kamphuizen eeniger maten aanstond.

Hy pleegde raad met zekeren zijnen Vrind Lambert Jacobsz genaamt/ woonachtig tot Leeuwaarden, werwaarts hy trok/ alzoo deze Man by zonder in de Reedery ervaren was/ dewelke hem trouwelijk als zijn eigenen broeder van alles onderrichtte/ en hem de zake aanprees. Zoo dat hy deze Nering aanvaarde (gelijk ook daar van blijk is uit zekeren Brief/ door hem aan een zeker goed bekende geschreven uit Dokkum, den 17 November, waar in hy onder zijn naam voegt klein reeder op de lage weg) dewelke in den beginne weinig profijt aanbracht/ doch naderhand na wensch gelukte/ 't welk de langduurigheid zijner sukkelingen wat scheen te verzoeten. Als nu alles byna te recht gebracht waar/ trof hem weder een ander ongeval. De plaag der derden daagse Koorts overviel hem/ en bleef den Man een geheel jaar by/ welken tijd hy echter in goede oeffeningen/ en niet zonder nutte bezigheden doorbracht: Want in deze tijd voltrok hy zijne nooit volprezene stichtelijke Rijmen, namentlijk de twee eerste Deelen/ hoewel 't ander ook gemaakt was/ dewelke hy zelfs tot Hoorn liet drukken/ alwaar hy zelfs zes of zeven weken zijn verblijf nam om den Druk na te zien en te ver[illegible]eren. Een werk/ dat van elk dichtkundig en zangliebend Kristen boven alle andere Boeken van dergelijke stoffe/ voor/ of na gemaakt/ zal geprezen en voor een Heilig Boekjuweel eerbiediglijk erkent worden/ zoo lang in Neerland eenige achtinge voor Godvruchtige Dicht- en Zangkunde te vinden is. De derdendaags Koorts had hem nauwlijks weer verlaten/ om (zoo 't schijnt) voor andere plagen plaats te ruimen/ of hy wierd van groote pijn in de Lendenen bezocht/ dewelke niet lang daarna tot Graveel verviel/ waar voor hy altijd groote vreeze had gehad/ zoo dat deze bezoekinge voor hem d'ellendigste was/ want behalven zijne doodelijke pijn/ loosde hy menigmaal een Steentje: maar God/ die rijk is in barmhartigheid/ en de zijnen nimmer boven hun vermogen bezoekt/ deed hem dit alles met een ongelooffelijk gedult verdragen. In dezen toestand van zaken wierd hy met alle vrindelijkheid ontboden tot Delft voor een tijd te willen overkomen/ ten verzoeken van N. Miereveld, vermaard Schilder van Prins Willem, dewelke zoo groot een achtinge voor Kamphuizen had/ dat hy niemand dan hem bequamer kende om zeker Jongman/ van zijn Maagschap/ die in 't gemoed bestreden was/ door drang van troostredenen en Kristelijke vermaningen te recht te brengen. Kamphuizen, wiens hart brandde van Liefdenyver tot zijnen Naaste/ trekt na Delft, op hope van eenig nut aan de bekommerde ziele te doen/ hield aldaar eenig verblijf/ wendde alle middelen aan tot

Word een Klein reeder.

Hy laat zijn stichtelijke Rijmen voor d'eerste reize drukken.

Hy word van den Schilder Miereveld tot Delft ontboden.

zijn herstellinge/ en was/ na verloop van eenigen tijd / het werktuig (naast God) dat deze Jongman volkomentlijk herstelt wierd/ waar na hy met groote dankbaarheid erkent zijnde weder na Dokkum vertrok.

Komt weder te Dokkum.

t'Huis gekomen/ begaf hy zig/ op 't verzoek van velen zijner goede Vrinden/ tot de uitbreidinge van Davids Psalmen, welk heerlijk en volwrocht werkstuk/ waar aan geheel Neerland verplicht is/ van hem by Morgen- en Avond uuren berijmt wierd/ dewijle hy over dag zijn Winkel moest waarnemen/ indien hy zijn huisgezin wilde verzorgen. Maar hy was van zoo groot een naarstigheid/ dat hy nooit/ of zelden na vier uuren 's Morgens op het Bed bleef/ om zig in Godvruchtige Schriften te verlustigen.

Alwaar hy de Psalmen Davids berijmt.

Zijn sterfziekte.

Na dat dit doorluchtig Werk voleindigt was/ verviel hy in een zwaare ziekte/ die de laatste geweest is/ en hem/ na een leger van veertien of vijftien weken wechnam. Hy dankte God/ toen de ziekte hem eerst overviel/ dat hy zijn Psalmboek voltrokken had/ als of hy de voorsmaak van zijn verlossinge reeds begonde te genieten.

Drie weken voor zijn dood nuttigde hy niets/ dan een lepeltje vers Bier/ en was zoo zwak/ dat hy niet konde verbeddet worden/ zijnde echter doorgaans by zijn volle verstand/ en met kloeke woorden spreekende. Johan Alendorp, zijn 's Huisvrouwen Broeder/ hier voren meergemeld/ was tot hem gekomen/ en stond hem in zijn ziekte eenigen tijd by. Ook quam zeker Predikant/ Liselius genaamt/ by wien hy voordezen gestudeert had/ vrindschaps halven in zijne ziekte tot hem/ en spreekende eenige woorden van vertroostinge/ en vermaninge tot boete/ antwoorde Kamphuizen; Ik hebbe mijn Ziekbedde niet gewacht, doch ik wil echter gaarne uwe redenen, voor welke ik u danke, aannemen. Zijn Hart en Ziele zweefde nu in die hope der onsterffelijkheid/ waar in het Geloof/ de Liefde/ en geestelijke hartstocht hem doorgaans vervoert had. Dikmaals sprak hy deze zieltoogende woorden o Heer! Wanneer! Hy verzocht zijn Huisvrouw/ dat ze/ wanneer hy storf/ niet by hem zoude komen/ op dat hy/ niet door eenige gebaren harer droefheid bezwaart mochte werden/ en beval haar voorts hem geen laafenis meer te geven/ dewelke hy oordeelde hem sterbende alleenlijk lastig te vallen. Een Doopsgezinde Vrouw van kleen vermogen/ aan welke hy met woorden en daden veel goeds toegebracht had/ stond hem in 't uiterste getrouwelijk by/ en reikte dag en nacht hem de behulpzame hand toe. Hy zeide een korte poos voor zijn dood tot deze Vrouw/ Aeltje genaamt/ vragens wijze; Zal dan het leven niet haastelijk de dood verwinnen? Waar op de Vrouw antwoorde; Zoo lang het leven duurt, zoo lang leeft de hope. Neen Vrindinne (zeide hy) dit is mijn meininge niet: En gaf haar te kennen dat hy zijn gedachten had op 't eeuwige leven. Zijn sterven geduurde hand over hand van 's Avonds ten zeven/ tot 's Morgens ten vijf uuren toe. Hy sprak in deze laatste nacht weinig/ maar aassemde noch ettelijke reizen met kracht de voorzeide woorden uit/ o Heer! Wanneer! door welke hy zijn hartsverlangen na de hemelsche Goederen uitdrukte. Hy had 's Avonds aan zijn Vrouw gezegt/ wanneer hy voelde dat hy begon te sterven/ tot

dat

dat de gemelde uere gekomen zijnde/ hy zijne Handen tessens na den Hemel hief/ met opgeslagene oogen/ dat men een vreugde in sijn afgepijnt aangezigt konde bespeuren/ zeggende/ O Heere nu sterve ik U. Heere Jesu! Nu sterve ik U. En look zijn oogen toe des Morgens op den IX. van den Maand July, in den Jare onzes Zaligmakers M. DCXXVI. Oud zijnde ontrent een en veertig jaren. Waarlijk een korte tijd/ indien men de gedachten laat gaan op den menschelijken ouderdom/ maar echter een tijd/ in welke zijne Godvruchtige werken betoonden dat hy meer nutheid in zijne welbestede korte dagen/ dan vele andere in een langduerige levenstijd zijnen Evennaasten toegebracht heeft. Te recht mocht hy als een Kristen Kato uitroepen En sterf-dag.

Nec me vixisse pœnitet.

't Berouwt my niet te hebben hier geleeft.

God had hem vervult met dat onwrikbaar vertrouwen van een leven/ daar 't aardsche leven by vergeleken dood is. Waaromme hy in den geest op getogen dus Goddelijk gezongen heeft/

—— De Mensch/ ten eind in God gebleven/
Al is hy dood/ heeft in de dood noch leven.

En verder (o Ziel verrukkende woorden!)

O zoete dood! Geen dood met recht te heten.
Maar slaap/ en arbeids rust:
Want op u volgt een lust/
En na een kort/ of byna geen vergeten/
Een wederdenk/ en zelf genietig weten.
O hoog gelukkig sterven!
In doods verderf het leven niet te derven.

Indien wy alhier/ na de gewone wijze der gener/ die iemands leven beschrijven/ een breede optellinge van Kamphuizens deugden wilden by een halen/ wat zoude het anders zijn dan met woorden te willen verbeelden/ 't geen yder vroom Kristen uit onze korte schets eenvoudigh in zijn gemoed kan bezeffen? We hebben alleenlijk een begrip gemaakt van 't gros der zaken/ die we meenden den Kamphuizens lievenden Lezer niet onbehaagelijk te zullen zijn. Wat ook het gros zijner deugden aangaat/ zijn yver tot Godsdienstplichten/ die hy altijd tot behoudenis van zig zelfs/ en zijne medemenschen heeft getracht aan te wenden/ zijn oprechte trouwe in 't besteden van zijn aanbevolene talent/ zijn droevige sukkeling in 't onrustige Neerland/ zijn mededoogende aart/ en uiterste betooninge van liefde en mededeelzaamheid aan een yder/ die hy eenigsints helpen konde/

zijn arbeid en moeite in 't verzaken der werreldsche ydelheden / 't versma-
den der aanlokselen / die machtig zijn velen te bekoren / zijn volstandige
lydzaamheid in 't uitstaan van ramspoed en wederwaardigheden / in 't be-
waren van een ongekreukt gewisse / zijn hartgrondig betrouwen op de
hoogwaardige verdiensten onzes Zaligmakers Jesus, zijn onvermoeide
vlijt in 't schrijven van stichtelijke verhandelingen / zijn heilige zielroeren-
de / en onnavolgelijke hartsbewegingen in de gewijde Dichtkunde; deze
geheele voorraad van hemelsche gaven / zeggen we / konnen alle deugdmin-
naars krachtiglijk opwekken / omme met hart en ziel ten hemel op te stij-
gen / zijn voetspoor na te volgen / en zijn gedachtenis met eerbied te ver-
nieuwen. Dog op dat niemand van de hoedanigheden zijn 's lichaams ge-
stalte onkundig zy / staat ons met weinige woorden / dezelve tot besluit hier
by te voegen.

Zijn Lijfsgestalte en besluit.

Hy is geweest een Man van middelmatige lengte des lichaams; fluks
en wakker / in 't uiterlijk aanzien / van leden / niet overladen van vleesch /
mager en teeder van houding / bruin van verf / bloozend van aanschijn /
minnelijk / en deftig van opzigt / klaar en doordringende van oogen / 't welk
met zijn vlugge geest / die midden in zijn ongevallen uitblonk / gemeen was /
en een weinig verheven van Neus. Zijn baart was uit de natuur geschikt /
dat hy daar toe geen scheermes van nooden had / waaromme hy dezelve
met een schaartje gewoon was te korten. De mond welgevoegt / dun van
lippen / en besneden van kin voorts was in zijn gansche lijfsgestalte alles /
wat in een goede teekening zoude konnen waargenomen werden. Waar uit
de Lezer lichtelijk bespeuren kan / in hoedanig een herberg zoo edelen Ziel
haar verblijf gehad heeft. Hy was voorzigtig in 't spreken / en als 't de zaak
vereiste / een groot redenaar.

Altijd genegen omme onnoodige twistredenen by de eenvoudigen na te
laten / en hem tot heiligheid des levens / en vast geloof van de Zaligma-
kende kennisse / die in Kristus is / aan te moedigen. Men zegt / dat hy op
zekeren tijd met den ouden Borgermeester Graa tot Amsterdam by welke
hy gemeenzaam was / van geloofzaken sprekende / gevraagt wierd / by
wat Secte hy zig voegde / ofte hoedanig hy gezind was; waar op hy ant-
woorde / ik belijde te zijn een Kristen: en als men tot hem zeide / dat wy
alle zoodanige waren, maar dat de vraag was, by welke Kristenen hy zig
voegde, zeide hy / gelieven de Vrinden uit my te weten, wat ik oordeele dat
het is, een Kristen te zijn, en wat plichten hem te doen staan, daar toe ben ik
aanstonds genegen mijn meeninge rondelijk te verklaren; en als dan zal wel
blijken, tot hoedanige Kristenen ik genegen ben. Maar tot deze redenvoe-
ringe aan te hooren had niemand genegentheid. Vele andere gevallen / hem
in 't leven / of naderhand zijn Huisgezin overgekomen / dewelke een lang
verhaal / en wederlegginge van eenige verkeerdelijk uitgestrooide geruch-
ten zouden medebrengen / gaan wy met opzet voorby / wenschende dat de
waarheidminnende Lezer met dit kort vertoog zig vergenoege.
Zalig zijn de dooden / die in den Heere sterven. Deze zullen (zegt de
Geest) van hunnen arbeid rusten / en hunne werken volgen hen na.

U I T.